Leto XXIV., št. 212 | Poštnina plačana v gotovini | Ljubljana, sobota 16. septembra 1944 | Preis — Cena 1.— L

Uprav. Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije: Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Mesečna naročnina 25 lir.

Uredništvo: Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo.

Feindliche Brückenköpfe am Albert- und Maas-Schelde-Kanal weiter eingeengt

Einbrüche in Vorfeldstellungen des Westwalls — Hafenstädte an der englischen Südostküste im schweren Feuer deutscher Fernbatterien — Rücksichtsloser Feindeinsatz in Italien — Nur geringer Geländegewinn — Erwarteter sowjetischer Grossangriff im Nordabschnitt der Ostfront — Praga nach harten Häuserkämpfen verloren

Aus dem Führerhauptquartier, 15. Sept. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Am Albert- und Maas-Schelde-Kanal wurden feindliche Brückenköpfe durch erfolgreiche Gegenangriffe unserer Truppen weiter eingeengt.

Zwischen Maastricht und Aachen setzten die Nordamerikaner ihren von starken Panzerkräften unterstützten Grossangriff fort. Maastricht ging verloren. Südlich und südöstlich Aachen gelangen dem Gegner Einbrüche in Vorfeldstellungen des Westwalles. Die schweren Kämpfe, bei denen am gestrigen Tage 40 feindliche Panzer abgeschossen wurden, dauern mit unverminderter Heftigkeit an.

Auch im Raum von Nancy und vor der Burgundischen Pforte wird weiterhin erbittert gekämpft.

Von den befestigten Häfen und Stützpunkten an der Kanal- und Atlantikküste werden auch gestern schwere aber erfolgreiche Abwehrkämpfe gemeldet. Vor dem brennenden Brest, vor Boulogne und am Cap Gris Nez erlitten die Angreifer besonders hohe Verluste.

Seit mehreren Tagen liegen die Hafenstädte an der englischen Südostküste im schweren Feuer deutscher Fernkampfbatterien.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits versenkten nördlich der westfriesischen Insel Texel ein britisches Schnellboot.

In Italien setzte der Gegner im Adriaabschnitt seine Versuche fort, unsere Stellungen am Apennin noch vor Eintritt der Schlechtwetterperiode zu durchbrechen. Unter rücksichtslosem Einsatz von starken Infanterie- und Panzerkräften rannte er bis in die späten Abendstunden gegen unsere Abwehrfront an. Im Verlauf der harten Kämpfe konnte der Gegner bis auf einen Einbruch bei Coriano nur geringen Geländegewinn erzielen. Auch nördlich Florenz scheiterten alle von starker Artillerie unterstützten Angriffe. Örtliche Einbrüche wurden im sofortigen Gegenstoss bereinigt.

Im südlichen Siebenbürgen und im Nordteil des Szekler Zipfels wurden zahlreiche sowjetische Angriffe zerschlagen.

An der Weichsel nördlich Sandomierz beseitigten Grenadiere und Pioniere, unterstützt von Heere-Sturmartillerie und Werfer in mehrtägigen harten Angriffskämpfen einen feindlichen Brückenkopf und vernichteten die Masse von zwei verstärkten sowjetischen Schützendivisionen. Zahlreiche Gefangene wurden eingebracht und 161 Geschütze sowie zahlreiche sonstige Waffen erbeutet.

Im Kampfraum von Warschau ging Praga nach harten Häuserkämpfen verloren. Nordöstlich der Stadt wurden heftige feindliche Angriffe abgewiesen. Nordwestlich Lomscha setzten sich unsere Truppen nach schweren Kämpfen auf das Nordufer des Narew ab.

Im Nordabschnitt der Ostfront traten die Bolschewisten mit über 40 Schützendivisionen und zahlreichen Panzer- und Schlachtfliegerverbänden auf breiter Front zum erwarteten Grossangriff an. Trotz des überlegenen feindlichen Einsatzes an Menschen und Material vereitelten unsere Truppen in harten Kämpfen, von der Luftwaffe hervorragend unterstützt, alle Durchbruchsversuche der Sowjets. Einbrüche wurden in sofortigen Gegenangriffen aufgefangen und abgeriegelt.

Deutsche Kampf- und Schlachtfliegerkräfte bekämpften bei Tag und Nacht mit gutem Erfolg sowjetische Marschkolonnen und Verkehrsziele an der Ostfront. Sie zerstörten vor allem im Kampfgebiet der Karpathen und bei Modohn zahlreiche Panzer und Geschütze und über 100 motorisierte Fahrzeuge des Feindes.

In heftigen Luftkämpfen und durch Flakartillerie der Luftwaffe wurden am gestrigen Tage 99 sowjetische Flugzeuge abgeschossen.

An der Kandalakscha-Front wehrten unsere Nachtruppen auch gestern wieder mehrere sowjetische Angriffe ab.

Sovražnikova predmostja ob Albertovem prelivu in prelivu Maas-Schelde nadalje zožena

Vdori v prednje postojanke zapadnega južnovzhodni oboli pod težkim ognjem obzirni sovražnikovi napadi v Italiji — kovani sovjetski velenapad v severnem gubljena po hudih zidu — Pristaniška mesta na angleški nemških daljnostrelnih baterij — Brezbojih od hiše do hiše

Führerjev glavni stan, 15. sept. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Ob Albertovem prekopu in ob prekopu Maas-Schelde so naše čete z uspešnimi protinapadi nadalje zožile sovražnikova predmostja.

Med Maastrichtom in Aachnom so nadaljevali Američani z močnimi oklopniškimi silami podprti velenapad. Maastricht smo izgubili. Južno in južnovzhodno od Aachna se je posrečilo vdreti nasprotniku v prednje vestfalske postojanke. Z nezmanjšano silovitostjo se nadaljujejo težki boji, v katerih je bilo včeraj uničenih 40 sovražnikovih oklopnikov.

Tudi na področja Nancyja in pred Burgundskimi vrati se nadalje ogorčeno borimo.

Z utrjenih luk in oporišč ob Rokavskem prelivu in atlantski obali so poročali tudi včeraj o težkih uspešnih obrambnih bojih. Pred gorečim Brestom, pred Boulognom in ob Cap Gris Nezu so utrpeli napadalci posebno visoke izgube.

Nemške daljnometne baterije že več dni močno obstreljujejo pristaniška mesta ob angleški južnovzhodni obali.

Zaščitne ladje neke nemške spremljave so potopile severno od zapadnofrizijskega otoka Texel britanski brzi bojni čoln.

V Italiji nadaljuje nasprotnik v jadranskem odseku poizkuse, da bi prebil naše postojanke na Apeninih še pred pričetkom slabega vremena. Z brezobzirno uporabo močnih pehotnih in oklopniških sil je napadal do poznih večernih ur našo obrambno bojno črto. Med hudimi boji je nasprotnik razen vdora pri Corianu le prav malo napredoval. Tudi severno od Florence so se izjalovili vsi z močnim topništvom podprti napadi. Krajevne vdore smo očistili s takojšnjimi protisunki.

Na južnem Sedmograškem in v severnem delu Szeklerskega rogljiča smo razbili številne sovjetske napade.

Pri Sanoku in Krosnu so se izjalovili ponovni poizkusi boljševikov, da bi prebili našo bojno črto. Neki vdor smo zaprli s protinapadom.

Ob Visli severno od Sandomjerca so grenadirji in pijonirji, ki jih je podpiralo vojaško napadalno topništvo skupaj z metalci, v večdnevnih hudih napadalnih bojih odstranili sovražnikovo predmostje. Uničili so večino dveh ojačenih sovjetskih strelskih divizij. Privedli so mnogo ujetnikov, zaplenili pa 161 topov ter številno ostalo orožje.

Na bojišču pri Varšavi smo po hudih bojih od hiše do hiše izgubili Prago. Severnovzhodno od mesta smo zavrnili silovite sovražnikove napade. Severnozapadno od Lomže so se odmaknile naše čete po težkih bojih na severno obalo Nareva.

V severnem odseku vzhodnega bojišča so pričeli boljševiki z več kot 40 strelskimi divizijami in s številnimi oklopniškimi in letalskimi oddelki na široki črti pričakovani velenapad. Kljub mnogo močnejši sovražnikovi uporabi ljudi in materijala so naše čete v hudih bojih, v katerih jih je sijajno podpiralo letalstvo, preprečile vse sovjetske prebijalne poizkuse. S takojšnjimi protinapadi smo prestregli vdore in jih zajezili.

Nemška bojna letala so ponoči in podnevi z dobrim uspehom napadla sovjetske kolone in prometne cilje na vzhodnem bojišču. Na karpatskem bojišču in pri Modohnu so uničila številne oklopnike in topove ter nad sto sovražnikovih motoriziranih vozil.

V silovitih letalskih bojih in s protiletalskim topništvom v sestavu letalstva smo sestrelili včeraj 99 sovjetskih letal.

Na bojišču pri Kandalakši so odbile naše zaščitnice tudi včeraj več sovjetskih napadov.

Vojni položaj na zapadnem bojišču

Berlin, 15. sept. Celotna strateška slika na zapadnem bojišču se 13. septembra ni bistveno spremenila. Potrjena je Eisenhowerjeva namera, da bi z osredotočenjem svojih sil prodri na obeh straneh Maase proti severu in obšel severno krilo Westfalske ter razširil ameriško bojiščno območje.

Novi ameriški oklopniški zbor je pod poveljstvom generala Simpsona. Po izjavah nekega ujetega štabnega častnika bodo dodelili generalu Simpsonu sile, ki bodo postale proste po zaključenju bojev za trdnjavsko področje v Bretanji, s čimer bo ustanovljena nova armada, kot 9. ameriška armada.

Težišče bojev je bilo tudi včeraj na črti Maastricht do južnovzhodno od Aachena, kjer se bijejo ogorčeni boji za prednje westfalske postojanke. Medtem ko so bili odbiti severno od trdnjave nadaljnji napadi na predmostju pri Metzu, se je posrečilo neki iz 40 oklopnikov sestavljeni ameriški izvidniški skupini, da je južno od Pont-a-Moussona prodrla do področja Chateau Salinsa. V teku so nemški protiukrepi za zajezitev vrzeli, tako da bi se ta oklopniški oddelek odrezal od zaledja. Nadaljuje se tudi močan pritisk proti Burgundskim vratom. Omembe vredno je, da Američani vedno bolj pošiljajo v prednje bojiščne črte francoske plačance. Preprečeni so bili vsi probojni poskusi na črti Langres-Vesoul ter vsi napori sovražnika, da bi pridobil nadaljnje ozemlje vzdolž švicarske meje.

Druga faza bitke za Padsko nižino

Berlin, 15. sept. Potem ko se desnemu krilu 8. britanske armade doslej ni posrečilo, da bi razpršilo spretno izmikajoče in in nenadoma napadajoče nemške čete, da bi na ta način z boka in izza hrbta zavzeli vse apeninske postojanke, so zavezniki sedaj prisiljeni, da poskušajo težki frontalni napad na močno utrjeno področje razklanega visokega pogorja. Na vsem bojišču od področja severno od Florence do jadranske obale so se razplamteli izredno težki boji. Istočasno so pričeli z napadom severno od Lucce in Pistoie močni ameriški oddelki, da bi s tem vezali nemške sile.

Težišča nove veleofenzive so severno od Florence in na visoki planoti zapadno od jadranske obalne ravnine. Severno od Florence je na skrajnem levem krilu ameriški zbor zamenjal Angleže. Ta ameriški zbor ima nalogo prodreti vzdolž avtomobilske ceste Florenca Bologna proti prelazu Futa, medtem ko napadajo Britanci vzhodno od tod na cestah v smeri proti Forliju. Na obeh težiščih so osredotočili močne oklopniške oddelke in motorizirano topništvo. Napade podpirajo številna letala.

Prvi dan boja se je končal s popolnim obrambnim uspehom nemške obrambe. Vzdolž ceste k prelazu Futa, kjer zadržujejo napadalce prostrana minska polja in cestne zapore vseh vrst, so nemški protitankovski topovi in protiletalske zaščitnice uničili ameriške oklopne osti. Napad angloameriške pehote, ki je poskušala obiti ceste preko prelaza, se je zrušil v nemškem zapornem ognju.

V dolinah vzhodno odtod je prišlo do ogorčenih bojev iz bližine, v katerih so bili prestreženi vsi britanski sunki. Vzhodno od odseka ob Sievi se je posrečilo Angležem po štirikratnem napadu zavzeti gorsko postojanko, proti kateri so v teku nemški protinapadi.

Na jadranskem odseku so po dve in pol urnem bobnečem ognju iz sto topov v več valovih brezuspešno napadli britanski oklopniški oddelki. Na nekem ozkem odseku je bilo zbranih preko 150 oklopnikov. Na povsem majhnem napadalnem področju so držali nemški oklopniški lovci Britance tako dolgo v šahu, dokler niso prispela ojačenja, ki so vrgla sovražnika zopet nazaj na izhodiščne postojanke. Britanci so izgubili tu 43 bojnih voz, veliko količino orožja in nad 200 jih je bilo ujetih. Med Corianom in Riccionom so se zrušili vsi napadi še pred nemškimi postojankami.

Na vse pripravljeni in za vse odločeni

Članek dr. Göbbelsa v listu „Das Reich"

Berlin, 14. sept. »Vsaka generacija, ki živi v dobi velikega zgodovinskega preokreta in mora prenašati težke in najtežje stvari, se mora odločiti, ali bo poslušala klic zgodovine ali pa sledila trenutnim potrebam,« piše minister dr. Goebbels v najnovejši številki tednika »Das Reich«. Kdo danes še govori, nadaljuje minister, o ogromnem trpljenju, ki ga je prinesla 7-letna vojna pruskemu narodu? Zgodovina zaznamuje le dejstvo, da je iz vsega izšla Prusija kot velesila in tako dosegla prvenstvo, da je postala jedro nove nemške države. Vsi vemo, da živimo danes v dobi najodločilnejših in najtežjih preokretov v zgodovini človeštva. Pričela se je s prvo svetovno vojno in se bo verjetno končala s koncem sedanje. Sprožilo jo je obdobje stroja. Široke ljudske množice hočejo priti do države in hočejo kot ravnopravni člani v skupnost svojih narodov, toda kakor vse revolucije, tako potrebuje tudi ta svoj čas. Mi smo prvoborilci te revolucije. Ako je ne bomo mogli privesti do zmage, se bo izgubilo človeštvo v najtemnejši reakciji, ako pa bo zmagala, bodo zavladali mir, sreča in blagostanje. Moramo skozi dolino bolečin, da se bomo lahko dvignili na vrh naše zmage.

Trenutni vojaški položaj lahko pravilno razumemo le tedaj, ako ga gledamo s tega stališča. Ako nam je v prvih treh letih te vojne uspelo vdreti v življenjske prostore naših sovražnikov, potem ne moremo tega pripisati zgolj junaštvu naših čet, temveč tudi posebno ugodnim okoliščinam, glede katerih pa smo morali pričakovati, da ne bodo večno trajale. Po pretehtanju koristi in neprijetnosti, ki so združene z zasedbo obsežnih sovražnikovih ozemelj, prihaja minister do naslednjega zaključka:

Naša človeška zaloga ni zadostovala za dejansko prepojitev zasedenih področij, ki bi nam šele na ta način lahko popolnoma koristila v vojaške namene. Bili smo prisiljeni, da smo močno razcepili svoje vojaške sile, tako da od določene točke vojnega razvoja skoraj nismo več mogli preiti k obsežnejšim ofenzivnim operacijam. Vse to se bo kmalu izpremenilo, zlasti še, ker smo bili na več mestih bojišča potisnjeni na neposredne nemške meje. Dobro vemo in si tudi ne delamo nikakih utvar, da so bile naše krajevne izgube zelo težke in da nas bo stalo največjih naporov, da jih vsaj kolikor toliko izravnamo, toda iz tega smo potegnili trdne zaključke, predvsem pa, da se lahko najbolje bojuješ, ako se zaneseš na samega sebe in na svojo lastno moč ter svoje vojevanje tako urediš, da v primeru potrebe lahko sam izhajaš.

Sicer obžalujemo, da so nas v kritičnem obdobju te vojne zapustili nekateri naši bivši zavezniki ter da so se zatekli k popustljivosti in k brezznačajnosti, deloma pa celo k izdajstvu, toda to ne izpreminja našega trdnega sklepa, da bomo zmagovito končali to vojno, pa naj stane, kar hoče. Sedaj točno vemo, pri čem smo in kaj moramo braniti, kje so naše neodsvojljive življenjske pravice in katere narodne sile moramo uporabljati, da si jih bomo ohranili. Branimo svojo deželo in svoje življenje. Trdno smo odločeni, da se bomo pri tem poslužili vseh možnih sredstev in da ne bomo niti v najskrivnejših mislih nikdar pomislili na podlo kapitulacijo. Ponosni smo na to, da smo doslej zmagovito obvladali vse krize te vojne, in nihče ne more omajati našega trdnega prepričanja, da bo tudi v bodoče tako. Nemški narod koraka v tem tednu k ogromnemu osredotočenju svoje narodne moči. Naši nasprotniki so izjavili, da smo bili morali načeti že svoje poslednje ohromele rezerve, da bi se z muko držali na nogah, a da nam tudi to ne bo nič pomagalo.

Bližnja bodočnost bo pokazala, kdo ima tozadevno prav. Ali naši prehitro se veseleči nasprotniki ali mi. Vojaški uspehi naših nasprotnikov, ki so nastali spričo sedanjega položaja, nas ne bodo hipnotizirali, zakaj mi ne sličimo zajcu, ki čaka brez odpora, da ga bo požrla kača.

Mi se borimo, kjer stojimo in kjer se pomikamo ter bijemo ljudsko vojno s stalno menjajočimi se metodami, a vedno z istim ciljem. Nismo si izbrali časa, v katerem živimo in v katerem moramo izpolnjevati svoje dolžnosti, ker pa nas je postavila vanj višja odločitev, smo prežeti z žarečim ponosom, da v njem vztrajamo in da damo svetu in zanamcem primer junaštva, vztrajnosti in vzdržnosti. Ljudska vojna za naše življenje je stvar vsega naroda. Od Führerja pa do zadnjega moža in zadnje žene, da, do zadnjega otroka, je narod pripravljen na vse in k vsemu odločen. Novi svet, ki smo si ga zasanjali, ni izgubljen, le rodi se med groznim trudom in bolečinami, a mi ne odstopimo od njega ničesar, dokler nas ne bo blagoslovila usoda.

Močan sovražni pritisk na Rokavske luke

Vdor ob Albertovem kanalu zajezen — Žilav nemški odpor v Ardenih — Srditi boji pred Burgundskimi vrati — Uspešen nemški protisunek

Berlin, 15. sept. Na zapadnem bojišču se težišča bojev v sredo niso izpremenila. Sovražnik je ojačil svoj pritisk proti utrjenim postojankam ob Rokavskem prelivu, vsled česar je prišlo na vzhodnem in južnem območju prvih črt pred Dunkerquom do hudih in uspešnih obrambnih bojev. V Flandriji je sledil sovražnik korakoma odmikajočim se nemškim četam. Njegovi motilni napadi pri Brugesu, Gandu in Anversu so se izjalovili. S protinapadom so zajezile nemške čete sovražnikovo vdorno področje ob Albertovem prelivu severno od Hasselta med veliko Neetho in prelivom Maas—Schelde. Posebno hudi so bili boji zopet ob železnici Liége—Aachen, kjer so pritiskali močni deli prve severnoameriške armade proti severu in severovzhodu. Nadaljnji sovražnikovi oddelki so se pomaknili v vzhodnih Ardenih na široki črti proti vzhodu. Spričo žilavega odpora nemških čet, ki so vedno prehajale v protinapade, je sovražnik le prav malo napredoval. Na področju Metza so zbrali Američani močne sile ter pričeli pripravljati svoj nameravani napad z najtežjim topniškim ognjem. Južno od Nancyja so nemške čete silovito napadle sovražnika, ki je prodiral v smeri proti Lunévillu.

Na področju Burgundskih vrat postajajo boji vedno silovitejši. To velja zlasti za odsek med Doubsom in švicarsko mejo. Tu se je ponoči razvil silovit oklopniški spopad. Oddelku težkih nemških oklopnikov, ki naj bi podpiral protisunek pehotnega bataljona, je uspelo, da se je na 80 metrov približal ameriškemu oklopniškemu krdelu. Poveljujoči nadporočnik je razsvetil sovražnikove oklopnike s petimi izstrelki iz svoje svetilne pištole. Le dve minuti so svetile magnezijeve rakete nad sovražnikovimi oklopniki. A to je zadostovalo, da jih je bilo pet takoj uničenih. Ob gorečih bojnih vozovih je napadla pripravljena pehota ter vrgla popolnoma presenečene Američane z neke višine. Ob zapornicah v švicarskem Juri in ob gornji Meusi se vrše na črti Gray—Vesoul ter pri Neufchateauju in južno od Mirecourta hudi boji s prodirajočimi sovražniki, ki hočejo zapreti pot s področja pri Langresu in Dijonu odmikajočim se nemškim oddelkom. S protisunki in z žilavo obrambo pa je Nemcem vedno znova uspelo, da so sovražnika prestregli in v skladu s povelji izvedli svoje pokrete.

Obstreljevanje angleške obale

Stockholm, 15. sept. Kot javlja londonska poročevalska služba so nemški daljnostrelni topovi v noči na četrtek obstreljevali angleško obalo Rokavskega preliva.

Velika železniška nesreča zaradi „V 1"

Stockholm, 15. sept. Londonska poročevalska služba javlja, da so v Londonu objavili poedinosti o železniški nesreči, ki jo je na področju Londona nedavno povzročil izstrelek »V 1«. Vlak s 600 potniki je strmoglavil v dolino, ko je izstrelek razdejal progo. Trije vagoni so bili popolnoma uničeni, lokomotiva pa se je prevrnila.

Nove aretacije v Parizu

Madrid, 15. sept. Severnoameriški novinarji poročajo iz Pariza o novih aretacijah. Da bi preprečil te samovoljne aretacije, je odredil pravosodni minister, da sme v bodoče aretirati le še policija. Pariški prehranjevalni položaj prikazujejo kot izredno napet.

Boji ob madžarsko-rumunski meji

Budimpešta, 15. sept. Z merodajnega vojaškega mesta poročajo:

Rumunske sile vzdolž obmejnega odseka Szeged-Nagyvarad poizkušajo že dva tedna vsak dan vdreti na madžarsko ozemlje. Madžarske čete so odbile te poskuse. V zavarovanje obmejnega odseka in zaradi preprečenja nadaljnjih motenj so prešle madžarske čete v sredo dopoldne v protinapad in razbile severnovzhodno od Arada osredotočene rumunske sile. Med temi zaščitnimi operacijami so vkorakale madžarske čete v Arad. Nadaljuje se zasledovanje bežečih sovražnikovih čet.

Teroristično napad na Budimpešto

Budimpešta, 15. sept. Uradno objavljajo, da je 13. septembra v poznih večernih urah nekaj sto sovražnikovih letal priletelo s severa in s severozapada nad madžarsko področje in teroristično napadlo prestolnico. Povzročena je bila škoda.

Še en opomin več

Likvidacija varšavskega uporniškega poskusa z vsemi usodnimi posledicami ne le za njegove neposredne udeležence, temveč tudi za del ostalega prebivalstva, je za evropske narode novo kričeče svarilo in obenem nov dokaz, kako usodo jim pripravljajo boljševiško-plutokratski »zavezniki«. Oboji so vsak s svoje strani nahujskali del kratkovidnih in zaslepljenih Varšavcev k brezsmiselnemu, vprav samomorilskemu uporu in oboji so jih potem cinično prepustili njihovi usodi. Sedaj drug drugemu očitajo, kdo je več kriv na tragediji, ki je zadela del Varšave in njenega prebivalstva, dejstvo pa ostane, da pada odgovornost razen na povzročitelja in udeležence blaznega početja v enaki meri na Anglosase kakor na boljševike.

O Angležih je znana rečenica, da so vedno pripravljeni boriti se do zadnjega moža — drugih narodov. V gotovi meri velja to tudi za boljševike in za njih eksponente, za komuniste po vsem svetu. Tudi ti so vedno pripravljeni boriti se do zadnjega — nekomunista. Žalostna usoda slovenskih prisilnih mobilizirancev v komunističnih krdelih na naših tleh je že sama po sebi zadosten dokaz za to. Angleži in Američani so tem bolj zadovoljni, čim bolj krvave in se slabe drugi narodi, v sedanjem primeru zlasti evropski. Na kak način se to godi, ali s tem, da služijo Angloameričanom za topovsko krmo, ali s tem, da se v njihovem interesu podajajo v brezupna samomorilska početja, ali pa s tem, da se v državljanski vojni uničujejo med sabo — to je angloameriškim »osrečevalcem« vseeno. Zapeljujejo in hujskajo jih k temu in onemu. Glavno je, da Evropa čimbolj oslabi, da bi v bodočih generacijah ne mogla spregovoriti nobene tehtne besede več.

Enak cilj zasledujejo komunisti, čeprav iz drugih nagibov. Tudi oni streme za tem, da bi postali evropski narodi — tako vsak zase, kakor vsi kot celota — čim bolj šibki in čim bolj razrvani ter bi tako laže postali plen komunistične revolucije. Ta naj bi jih potem privedla v oblast židovsko-komunističnega imperializma, ki si je zastavil za cilj nič več in nič manj kakor obvladanje sveta, sedaj za prvi obrok pa vsaj obvladanje evropske celine ter kar največjih delov Afrike in Azije. Zato agenti boljševiške kominterne pri vseh narodih netijo in podpirajo stremljenja, ki lahko dotični narod čim bolj oslabe, pri čemer so v sredstvih prav tako malo izbirčni kakor Angloameričani.

Ako imamo pred očmi te vzporedno tekoče cilje in upoštevamo še na obeh straneh enako zaslepljeno in besno sovraštvo do Nemčije in nemškega naroda, potem lahko razumemo, zakaj se angloameriška in boljševiška taktika in agitacija tolikokrat ujemata, čeprav so si življenjski interesi teh dveh taborov diametralno nasprotni, v kolikor seveda ne vodi njune politike na obeh straneh isti činitelj — mednarodno židovstvo. Pod istimi vidiki nam je laže razumljiva tudi na prvi videz absurdna podpora, katero Angloameričani predvsem s svojo agitacijo nudijo komunistom v raznih evropskih državah, zlasti tudi na ozemlju bivše Jugoslavije in posebej še v slovenskih krajih. Kakor komunizem si iščejo tudi oni svoje žrtve predvsem med narodi, ki so politično manj zreli, v presojanju lastnih interesov ne dovolj prekaljeni in zato napram slepilom hujskajoče zunanje agitacije manj odporni. V mladih, vročekrvnih balkanskih narodih so upali najti te pogoje, zato so se s tako močjo vrgli na nje.

Vendar so se uračunali tudi tu. Res so jim povzročili premnogo nesreče in gorja, toda v svojem jedru zdravi narodi slej ko prej odklanjajo komunizem, pa naj se jim vsiljuje tudi kot angloameriški »zaveznik«. Odklonil ga je in odklanja ga v celoti srbski narod, prav tako po svoji ogromni večini hrvatski narod, odločno in nedvoumno pa ga slej ko prej odklanja tudi slovensko ljudstvo. Izkušnje zadnjih let so tudi med Slovenci pripomogle do zmage spoznanju, da je očuvanje samega sebe za vsak narod prvo pravilo in prva zahteva. Vsako početje, ki ni v skladu s tem načelom, je za narod škodljivo in pogubno.

O tem pa lahko sodi le narod sam, ono naše ljudstvo, ki je ostalo zvesto svoji grudi. To ljudstvo pozna in tudi instinktivno občuti, kaj je njegova življenjska korist. Primer Varšave ga je samo še podkrepil pri njegovi pravilni sodbi, da mu tako boljševiška kakor angloameriška hujskanja morejo prinesti samo nesrečo. Zato ga ne bo omajal noben bobneči ogenj rušilne agitacije, pa naj prihaja od katere koli strani, da ne bi nadaljevalo edino pravilne in odrešilne poti, ki si jo je izbralo, poti, ki je obeležena na eni strani po neupogljivi borbi proti komunizmu v vsakršni obliki, na drugi strani pa po konstruktivnem, ustvarjajočem delu za narodno skupnost. A. K.

Strašna beda na Siciliji

Bern, 15. sept. V Bernu izhajajoči mesečnik »Lupe« objavlja članek »American Travellerja« iz New Yorka o bedi otrok v Siciliji, po katerem so v južno Italijo že prišli sovjetski strokovnjaki za »vzgojo« zapuščenih otrok.

V vojni zmedi, tako pravi ameriško poročilo, ki je dejansko velikanska obtožba proti angloameriškim »osvoboditeljem«, je ostalo na Siciliji mnogo otrok popolnoma samih. Ti sedaj ogrožajo varnost v deželi. Otroci se ponoči skrivajo deloma v razvalinah, deloma pa spe kar na polju in se morajo preživljati z beračenjem in tatvinami. Kriminalnost je zavzela na Siciliji velik obseg. Večina gladujočih otrok se je združila v tolpe, ki napadajo potnike. Predvsem često ropajo opite vojake okupacijskih sil. Otroci se udejstvujejo tudi kot agentje za javne hiše in kot posredovalci na črni borzi.

Kot grenko roganje zveni pač zaključek poročila: »Ker spominjajo te razmere na sovjetsko trpljenje otrok, so ameriške okupacijske oblasti poklicale v južno Italijo sovjetske strokovnjake za vzgojo.« Tu je dejansko kozel postal vrtnar in bodo Američani glede uspeha vzgoje doživeli še lepo presenečenje.

Črni vrh, Turjak, Grčarice

Poročali smo že o komunističnem napadu na Črni vrh pri Idriji. Z več ko desetkratno premočjo so komunisti v začetku tega meseca navalili na tamošnjo posadko Slovenskih narodnih varnostnih straž in jo premagali po hudem boju, v katerem je junaško padel tudi poveljnik posadke, mladi poročnik Jože Jakoš. Med štirimi komunističnimi »brigadami«, ki so napadle, je bila ena sama sestavljena iz Slovencev, dve sta bili iz italijanskih komunistov in badoljevcev, ena pa iz pripadnikov vseh mogočih narodnosti, zlasti iz Mongolov. Slovenski junaki na Črnem Vrhu so tako podlegli italijanskim in drugim tujerodnim komunistom, katere je žalostna »osvobodilna fronta« poslala nad svoje lastne rojake, nad slovenske fante in može iz Primorja.

Ali je še kdo tako neumen in tako zaslepljen, da bi mogel verjeti, da se badoljevci in italijanski komunisti borijo za koristi slovenskega naroda, za njegovo »osvoboditev«? Enako jasno je, da se za slovenske narodne koristi tudi oni slovenski komunisti ne borijo in ne morejo boriti, ki ubijajo rojake s pomočjo italijanskih komunistov in badoljevcev.

Črni vrh je na ta način znova glasno in nedvoumno potrdil to, kar sta ravno pred letom dni, sredi septembra 1943., pokazala že Turjak in Grčarice. Tudi takrat so po badoljevskem zlomu slovenski komunisti s pomočjo badoljevcev, njihovih topov in drugega njihovega orožja navalili na postojanke zavednih slovenskih mož in fantov, zlasti na oni dve najmočnejši, ki sta bili na Turjaku in v Grčaricah. Vsak zaveden Slovenec je moral že takrat, vsaj že takrat, spregledati, da gre slovenskim komunistom res samo za oblast, izključno za to, da bi komunizem zavladal v naših krajih. Tega spoznanja tudi kasnejši dogodki niso mogli omajati, temveč so ga še vedno na novo utrjevali.

Turjak in Grčarice sta postala tako najvažnejša prelomnica v razvoju javnega mnenja pri nas in sta največ prepomogla k razpoloženju prebivalstva, iz katerega se je nato tako mogočno razrasla odrešilna domobranska misel. Ta njen razmah je tudi porok, da žrtve junakov s Črnega vrha, s Turjaka in Grčaric in z vseh drugih narodnih postojank niso bile zaman.

Trpljenje kmečkih ljudi pod komunisti

Z Dolenjskega prihajajo vedno nova poročila o pretresljivi Kalvariji kmečkih ljudi v onih krajih, ki še niso očiščeni komunistov in jih ti zato še vedno lahko strahujejo. Značilno je, da se ta poročila množe zlasti v zadnjem času, ko komunistična agitacija spet enkrat na vso moč zatrjuje lahkovernežem doma in v tujini, da borba OF ni komunistična borba, temveč borba »za koristi slovenskega ljudstva«. Toda na Dolenjskem in na Notranjskem, kjer vedo, da ljudje njihovim lepim besedam ne nasedajo več, komunisti le še bolj besne proti nezaščitnemu prebivalstvu in zlasti proti vsem onim, o katerih sumijo, da v srcu niso z njimi. Od ljudi zahtevajo nemogoče dajatve v živilih in obleki, še huje pa je to, da so jih začeli v zadnjem času vnovič v velikem številu izseljevati. Noč za nočjo se pojavljajo komunistični oborožen oddelki zdaj v tem, zdaj v onem kraju, poberejo posameznike in tudi cele družine ter jih odvlečejo s seboj, istočasno pa izropajo vse njihovo imetje.

V noči od 7. na 8. t. m. so n. pr. komunisti navalili na Sodražico in okolico. Iz Sodražice so med drugim odpeljali Frančiško Štupic (Ostrčevo), kateri so že v začetku poletja odpeljali dve hčeri, dalje Angelo Gruden (Ajdukovo), Karolino Vesel, Ludvika Lavriča itd. Iz okolice so isto noč odvlekli Frančiško Košir (Modičevo) iz Zamosteca, kateri so ravno pred letom dni ubili moža, Alojzija Oražma z Vode in še nekatere druge. Pri njih so pobrali toliko živeža in obleke, da so odpeljali proti Loškemu potoku sedem polno naloženih voz. Odgnali so tudi nekaj živine. Iz Kota so odvlekli vso Venceljevo družino ter Martina Šilca z ženo in rejenko.

V Fari pri Kočevju so komunisti 5. t. m. prijeli in neznano kam odvlekli tamošnjega župnika Stareta, o katerem ni prišla potem nobena vest več. Iz Žimaric so odpeljali Matjaževo družino, iz Jelovca Koširjevo družino itd. Nekaterim, ki so jih tudi hoteli odvesti, se je posrečilo pobegniti ter se rešiti v Kočevje ali Ribnico.

Enako žalostna so poročila iz novomeške okolice. Iz Velikih Brusnic so odvlekli družino trgovca Krevsa nekam v Gorjance, iz Ajdovca osemčlansko družino Angele Gnidovec in petčlansko družino Antonije Gnidovec, iz Brezove rebri družini Stupar in Rozman. Z Jezera pri Trebnjem so pregnali petčlansko župančičevo družino z majhnimi otroki, od katerih je najmlajši star šele 8 tednov, iz Gornjega Globodola devetčlansko družino Alojzija Pusta, iz Dolnjega Globodola družino Leopolda Kužnika, iz občine Šmihel Stopiče mater Ano Golob s sedmimi otroci, iz Potoka osemčlansko družino Zupančičevo.

Vse to se je zgodilo v zadnjih 14 dneh in samo v krajih, iz katerih so že lahko prispela poročila. Koliko sličnih tragedij se je odigralo v tem času še v drugih krajih, se bo izvedelo šele polagoma. O usodi odgnanih ljudi največkrat ni mogoče dognati ničesar zanesljivega, vsem pa so odvzeli tudi vse njihovo premoženje.

Tako se brez konca in kraja nadaljuje vrsta novih žrtev komunističnega sovraštva. Nekaterim, ki jim je grozila enaka usoda, se je posrečilo, da so se rešili k najbližjim domobranskim posadkam. Tudi tam jih je čakala vse prej ko zavidanja vredna usoda beguncev in brezdomcev.

Kako je pri srcu tem ljudem, si vsi oni, ki varno žive v večjih krajih, ne morejo niti predstavljati. Majhen odsev njihovega duševnega trpljenja in njihove razumljive zagrenjenosti izhaja iz pisma, ki ga je mlada begunka poslala novomeškemu domobranskemu glasilu. V njem pravi na račun onih novomeških deklet, ki še simpatizirajo s komunisti, med drugim:

»Mi vsi, ki smo begunci zaradi obsedenosti vaših ljubčkov, bi bili rajši doma, kakor da moramo biti priče vaše grdogledе gostoljubnosti. Nismo tukaj po svoji krivdi. Zašli smo sem po krivdi vaših »rdečih tovarišev«, ki so nas oropali vsega ter nas gole in bose zapodili z doma. Morali smo iti, drugače bi nas pobili. Rajši bi ostali doma pri svojem kmečkem delu, kakor da gledamo leno novomeško gospodo, kako postopa po zaprašenih ulicah.«

Če ravnajo komunisti z našimi kmečkimi ljudmi na tak način že sedaj, ko se na zunaj delajo še njihove prijatelje in zaščitnike, si ni težko predstavljati, kaj vse bi počeli potem, če bi enkrat res zavladali ...

Protikomunistična zborovanja na deželi

Pravo mišljenje podeželskega prebivalstva prihaja najbolj do izraza na protikomunističnih prireditvah v onih krajih, ki so očiščeni komunističnih krdel in v katerih zaradi tega ljudje spet lahko svobodno dihajo in svobodno govore. Nedeljo za nedeljo se vrste večja ali manjša protikomunistična zborovanja in druge slične prireditve po raznih krajih Dolenjske in Notranjske. Ljudje povsod z veseljem poslušajo odkrite besede govornikov in jim iz srca pritrjujejo. Pretekli dve septembrski nedelji in na praznik 8. t. m. je bila spet cela vrsta takih zborovanj. Iz doslej došlih poročil posnemamo na kratko:

Dve največji zborovanji sta bili na praznik v Ribnici in v Kočevju. Obe sta bili zelo dobro obiskani. V Ribnici je govoril tudi gosp. Nikolaj Jeločnik iz Ljubljane. V Kočevju je bilo kratko zborovanje po maši pred cerkvijo. Ljudje so se zbrali v velikem številu in z odobravanjem sledili izvajanjem g. Lupinca in drugih govornikov, ki so jim pojasnjevali namen in pomen slovenske borbe proti komunizmu. Na isti praznik dopoldne je bilo veliko ljudsko zborovanje na Trški gori, znani božji poti pri Novem mestu, ter v Kostanjevici.

V nedeljo 3. t. m. so v Št. Jerneju praznovali drugo obletnico, odkar so tamošnji fantje in možje posegli po orožju, da obranijo pred komunisti sebe, svoje družine in svojo domovino. Št. Jernej se je za ta praznik ves odel v zastave. Svečanost sta povzdignila domobranski pevski zbor in godba iz Kostanjevice. Mašo na prostem je opravil g. dr. Blatnik iz Novega mesta, po maši pa je bila prisrčna svečanost z obhodom domobranskih oddelkov, s petjem, glasbo in govori. Prebivalstvo je prirejalo domobrancem navdušene ovacije.

V Grosuplju je bila na praznik zelo dobro obiskana mladinska akademija z deklamacijami, petjem in gledališko igro. Čisti dobiček je bil poklonjen domobranskim ranjencem. Slična prisrčna prireditev je bila ist dan tudi v Pijavi gorici, kjer je naredila najglobli vtis na vse prebivalstvo.

Nemška volja je močnejša kakor kdajkoli

Bern, 13. sept. V članku o vojnem položaju piše »Berner Tagblatt«, da vztraja Nemčija kljub udarcem z železno žilavostjo. Potniki, ki so se nedavno vrnili iz Nemčije, so soglasno izjavili, da Nemčija še ni izigrala poslednje karte v svojem boju za biti ali ne biti. Visoki vojaški krogi so se izrazili izredno pozitivno.

Glasovi iz sovražnikovega tabora so postali v zadnjih dneh bistveno pohlevnejši. Tako meni londonski »Times«, da »ni čudno«, ako je postalo angloameriško napredovanje počasnejše, ker so številni večji deli nemških čet »zelo močni«. K temu je treba prišteti nemške posadke v Lorientu, Brestu, Le Havru, ki s svojim odporom odtegujejo angloameriški plovbi te dragocene luke. Na jugu je slika podobna. Po prekoračenju doline Rhone postaja sedaj odpor v bližini Belforta vedno jačji. Nemci so popolnoma uničili toulonsko luko. »Times« se tudi pritožuje, da so razdalje velike in da so zahtevali hribi prav tako visok davek od angloameriških tankov in avtomobilov kakor nemški topovi. Poleg tega se je Nemcem posrečilo, da so njihove čete, ki so prišle iz Lyona, vzpostavile zvezo z armadami ob Mosselli. Britanski radijski komentator Mc. Gerchy ugotavlja z razumljivim obžalovanjem: »Ne borimo se proti Nemčiji iz l. 1918., temveč proti odločnemu narodu, ki je temeljito discipliniran in bolje preskrbljen z živili in vojaškim materialom.« Tudi »Observer« meni užaloščeno, da je nemška volja močnejša kakor kdajkoli prej.

V Zedinjenih državah imajo pred nemško moralo in pred odpornim duhom prebivalstva največje spoštovanje. To je razvidno iz raznih člankov, ki jih objavlja »New Week«. List piše, da je sporočil general Eisenhower mornariškemu ministru Forrestalu, da nikakor ni mogoče računati na kapitulacijo nemške domače fronte. Vojaški sodelavec lista general Fuller je izjavil, da je Nemce sicer mogoče ubiti s kroglami in s tem z orožjem končati vojno, da pa je nemogoče s svincem uničiti kako idejo.

Boji na Novi Gvineji

Tokio, 15. sept. Poročila z Nove Gvineje javljajo, da se tamkaj boji še nadaljujejo. Japonske oklopniške čete so vrgle ob koncu aprila pr Madangu oziroma Eitapi številčno močnejše sovražnikove invazijske čete nazaj in korakajo proti zapadu. Od pričetka junija vežejo mnogo močnejše skupine sovražnikovih sil. V času od pričetka aprila do konca avgusta je izgubil sovražnik 2.270 padlih in 2.610 ranjencev, ki jih je moral pustiti na bojišču. Japonci so sestrelili 93 sovražnikovih letal ter potopili ali težko poškodovali 17 torpedovk. Uničili ali zaplenili so 17 oklopnikov ter številne topove.

Letalske izgube na Pacifiku

Tokio, 14. sept. Japonski glavni stan objavlja, da je japonsko letalstvo v avgustu sestrelilo ali težko poškodovalo na vseh bojiščih 816 sovražnikovih letal. V istem času je bilo izgubljenih 60 lastnih letal, izmed katerih se jih je 27 namenoma vrglo na sovražnikove cilje, 22 pa jih je bilo uničenih na tleh.

Eden v Quebecu

Amsterdam, 15. sept. V londonskih krogih pravijo po Reuterjevih vesteh, da pričakujejo v kratkem v Quebecu britanskega zunanjega ministra Edena.

Zatemnitev od 20. do 6.

Od 17. septembra do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zatemnitvi od 20. do 6. zjutraj.

Obvestila „Prevoda“

Vsi prodajalci krompirja

naj prineso nalepljene odrezke za ves do sedaj izdani krompir najkasneje do dne 18. t. m. na Prevod, Gosposka ul. 12, I., soba št. 11.

Prodaja mesa

V soboto, dne 16. septembra, dobe meso samo bolniki na bolniške dodatne karte, bolnišnice in sanatoriji.

GOSPODARSTVO

Razbremenitev nemške davčne uprave

Državni pooblaščenec za totalno mobilizacijo državni minister dr. Goebbels je objavil sporočilo, ki pravi, da je državni finančni mnister izdal uredbo o poenostavljenju davčne uprave, ki bo omogočila ne le osvoboditev mnogih delovnih sil v državni finančni službi, marveč bo milijonom davkoplačevalcev močno olajšano delo. Odpadlo bo mnogo uradnih potov v gospodarstvu in upravi in več milijonov formularjev in pisemskih pošiljk.

Uredba določa med drugim: 1.) Dohodnina se bo v letu 1944./45. pobirala v isti višini kakor v davčnem letu 1943./44. Ista poenostavitev je uvedena pri plačevanju osebnega in prometnega davka. Prometni davek, za katerega danes obstojajo 4 postavke, se bo plačeval v bodoče po povprečni postavki posameznega podjetja. Odpade večje število manjših vrst davka. Število plačilnih rokov posameznih davkov bo zmanjšano. Obračunavanje plač bo poenostavljeno.

Trgovski obrati bodo razdeljeni v dve kategoriji, v takšne, ki so v vojni potrebni in bodo zaščiteni, čeprav bodo glede osebja močno omejeni, in v takšne, ki bodo v smislu totalne mobilizacije opuščeni.

Tudi vojno važna podjetja bodo ob nadaljevanju svojega dela odstopila v veliki meri svoje uslužbenstvo ki je sposobno za vojsko ali za delo v oboroževalni industriji. Te delovne sile je treba nadomestiti z onimi, ki so bile doslej v za vojno nepomembnih podjetjih, ki pa niso sposobne niti za vojsko, niti za oboroževalno industrijo.

V ojačeni meri se bodo izvedle združitve med posameznimi trgovinskimi podjetji, za dobo vojne, če se s tem doseže boljša preskrba ali racionalnejša izraba delovnih moči.

One delovne sile, ki bodo ostale v trgovinskih podjetjih in katerih delavna moč v teh službah ne bo popolnoma izrabljena, bodo pritegnjene k vojno-domovinskemu delu.

Na območju državnega komisarja za cene so bile podvzete dalekosežne omejitve, ki bodo zmanjšale osobje v teh uradih ter bodo poleg tega prinesle občutne olajšave za vse gospodarstvo. Prošnje za dovolitev višjih cen bodo brez nadaljnjega odklonjene, ker mora biti predvsem v interesu gospodarstva, da se med vojno ne ugodi željam za povišanje cen. Nadzorstvo cen ostane, da bo tudi nadalje ohranjena stabilnost vrednosti denarja, bo pa tudi močno poenostavljeno.

Po odredbi šefa zdravstvene službe bodo sprejemali zdravniki bolnike tudi v večernih urah da bo delovnemu prebivalstvu dana možnost, obiskovati zdravnika tudi po končanem delu.

GOSPODARSKE VESTI

= **Letina v Nemčiji.** Nemški državni prehranjevalni stan je izdal v začetku septembra naslednji pregled o stanju letine: žitna letina je bila letos naglo pospravljena. Sredi avgusta so bila dela že povsod zaključena. Letina krušnega žita je letos zadovoljiva, vendar zaostaja za lansko letino, ki je bila izredno dobra. Spričo današnjega položaja je torej računati z zmanjšanjem dovozov pri rastočih zahtevah potrošnje v zvezi z okrepitvijo vojske in oboroževalnega gospodarstva. Toda medtem ko je lanski izredno dobri žitni letini stala nasproti docela nezadostna letina krompirja, ki je v naprej predstavljala precejšnjo obremenitev prehranjevalnega gospodarstva in je zahtevala povečanje krušnega obroka, je položaj letos drugačen: če bo vreme količkaj ugodno, bo letina krompirja precej večja kakor lani, kar bo zopet omogočilo večjo štedljivost v sektorju krušnega žita.

= **Hranilne vloge v Vzhodni marki.** V alpskih in podunavskih pokrajinah (Vzhodna marka) deluje 189 hranilnic, ki so imele 31. marca 1938 samo 1.23 milijarde mark hranilnih vlog; do konca leta 1943 so te vloge narasle na 3.53 milijarde, sredi julija pa so vloge narasle že na 4.06 milijarde mark. Od marca 1936 so se vloge povečale za 237%.

= **Na italijanskih borzah** so bile tudi letos od 2. do 21. avgusta počitnice. Ko so borze pričele zopet poslovati se ni uresničilo pričakovano zvišanje tečajev raznih delnic, pač pa so se še nadalje okrepili tečaji državnih papirjev. Vojna posojila (zakladni boni) so skoraj brez izjeme dosegla paritetno mejo.

Boji med Varšavo in Lomžo

Berlin, 15. sept. Kar je še ostalo v bivši poljski metropoli po prejšnjih dogodkih in po prenaglijenem uporu, bo uničeno v sedanjih bojih. Predmestje Praga, ki je ob vzhodnem obrežju Visle, so boljševiki v sredo ves dan obstreljevali z najmočnejšim in neprestanim topniškim ognjem. Razen tega so močno bombardirala te razvaline še sovjetska letala.

Divjali so ogorčeni pouični boji. Boljševiški oklopniški oddelki, ki so prodrli prejšnjega dne od jugovzhoda, so kljub žilavemu odporu nemških čet vdrli na področje, ki je bilo nekoč predmestje Praga, toda tudi sedaj so napredovali le korak za korakom, kajti nemški vojaki so branili vsak vogal, vsak ostanek hiše. Tudi od severovzhoda iz Radzymina so nadaljevale sovjetske čete težke napade na Prago, čeprav so zaradi močne obrambe nemških oddelkov vojske SS utrpele že prejšnje dni velike izgube.

Madžarska I. konjeniška divizija pod poveljstvom generalnega majorja Ibranyija je že 11. septembra odbila osredotočene boljševiške napade in očistila krajevne vdore. Dne 12. septembra so spremljali 3 bataljoni Maližarov oklopniško skupino SS, ki je prešla v protinapad, ter prestregli sovražnikov probojni poizkus, pri čemer so uničili 16 sovražnikovih oklopnikov.

13. septembra so prišli Madžari v stik s sovražnikom, ki je prodiral od jugovzhoda, ter mu preprečili razširjenje vdora. Dva madžarska kolesarska oddelka sta vrgla nazaj sovražnika, ki je prodrl preko ceste Varšava-Wyzkow. Boji so bili izpremembe polni. Izgubljen je bil kraj Marki. Madžari so ga nato zopet zavzeli in uničili tega dne 25 sovražnikovih oklopnikov. Sovražnik je utrpel zelo velike krvave izgube. V tem odseku boljševiki niso dosegli nobenega uspeha.

Tudi ob Narevu med Ostrolenko in Lomžo so se nadaljevali boji z nezmanjšano silovitostjo. Tu je napadel sovražnik z izredno močno podporo bojnih letalcev, toda madžarski bojni letalci so se vrgli s pogumom in vzdržljivostjo na vedno novo prihajajoče valove sovražnikovih letal. Glavni cilj sovjetskega napada je bilo nemško predmostje južno od Nareva, ki obkroža mesto Novgorod in ki ga brani ena lovska divizija. Proti tem postojankam je nastopilo 4 ali 5 strelskih divizij, ki so dosegle tudi vdor, vendar niso mogle napredovati dalje. Prodor do Nareva se jim ni posrečil. Težki boji še trajajo.

Nadaljnje težišče bojev na vzhodnem bojišču je ostalo področje med Sanokom in Krosnom, kjer so nadaljevali boljševiki z uporabo močnih sil poizkuse, da bi prodrli nemške črte proti jugu ter vdrli preko vzhodnih Beskidov na Slovaško.

Proti boljševikom, ki pritiskajo na finskem področju za nemškimi odmikajočimi se četami, da bi s tem preprečili izpolnitev finskih pogojev premirja in ustvarili pretvezo za zasedbo Finske, so izvedle nemške čete močne obrambne udarce. Nemški bojni letalci so bombardirali na cesti Msalla-Corja sovražnikove kolone vojaštva in vozil.

Vojaško poročilo o položaju

Berlin, 15 sept. Kot najvažnejše vojaške dogodke smatra vojaški dopisnik DNB-ja Martin Hallensleben naraščajočo nemško aktivnost na zapadnem bojišču ter močno nemško obrambo napram novim sovjetskim velenapadom proti Varšavi in proti področju Lomža—Ostrolenka. Med ostalim piše:

Na črti Maastricht—Metz je prišlo včeraj skoro povsod do uspešnih nemških protinapadov, ki zasledujejo očividno namen, zavarovati izgradnjo glavnih nemških odpornih postojank. Severno od Metza so bili Američani z nenadnim nemškim protinapadom vrženi s svojih postojank ter so morali prepustiti ozemlje. Samo pri Nancyju in na področju južn odtod napredujejo oddelki 7. ameriške armade dalje, po mnenju vojaških strokovnjakov pa ne gre pri tem za ozemeljske pridobitve kot posledice bojev, marveč izključno za sugestivno sleditev v področja, s katerih so se odmaknile nemške čete, ki so prišle od juga in jugozapada. Nemški vojaški krogi izjavljajo, da so ti nemški oddelki sedaj kratko pred določenimi cilji, zaradi česar se bodo nemški odmikalni premiki tam verjetno prav tako kmalu ustavili kakor prej v srednjem in severnem delu zapadnega bojišča. V ostalem izražajo v Berlinu mnenje, da je že iz sedanjih velebojev razvidno, da se držijo zavezniki svoje tako zvane materijalne strategije. Nova letalska ofenziva Angloameričanov kaže tudi že razvidne bodoče večje operacije na zemlji.

Tudi na vzhodnem bojišču se kaže, da bo prišlo do novih velebojev. To velja predvsem za baltsko področje.

Popolna kapitulacija Rumunije pred boljševiki

Berlin, 14. sept. Moskva je objavila sedaj podrobnosti o tako zvanem premirju, ki ga je Sovjetska zveza med odobravanjem Anglije in Amerike diktirala Rumuniji. Ta pogodba, ki določa v prvi točki nadaljevanje rumunskega vojevanja pod vrhovnim sovjetskim poveljstvom, ne predstavlja dejansko nič drugega kakor nadaljevanje vojne. To je pogodba o popolni kapitulaciji Rumunije pred boljševizmom, pogodba o zasužnjenju rumunskega naroda in vsega njegovega javnega življenja. Ta pogodba določa uničenje vseh suverenih rumunskih državnih funkcij in sploh odstranitev vseh znakov samostojne države. Ne uničuje le rumunske suverenosti, ampak tudi rumunsko samostojnost v razpolaganju z oboroženimi silami. Ustvarja vse pogoje za brezpogojno uničenje rumunskega gospodarstva in rumunskih financ. Ukinja nedotakljivost rumunskega ozemlja in ne dopušča Rumunom niti skromne soudeležbe pri lastni upravi. Vsaka točka te pogodbe o nadaljevanju vojne predstavlja ogromno nasilstvo nad voljo rumunskega naroda.

Rumunski vojak ne sme kakor v pravem premirju odložiti orožja, temveč je prisiljen, da se pusti uvrstiti v boljševiško armado in da se bori za moskovske cilje. Dočim niso dobili Rumuni nikakih zagotovil o vrnitvi rumunskih vojnih ujetnikov, mora Rumunija takoj izpustiti vse ruske ujetnike. Poleg tega mora brezpogojno dati na razpolago ves prometni sistem. Vsa industrijska podjetja, prevozne naprave, elektrarne, javne naprave, rudnine, zaloge goriv, živil in ostalega »materiala« na rumunskih tleh bodo izročene boljševikom.

Finančne obveznosti Rumunije predstavljajo popolno uničenje rumunskega gospodarstva.

Tudi vse duhovno življenje v Rumuniji bodo boljševizirali. V bodoče ne bodo smeli tiskati, objavljati, oddajati po radiju ali igrati ničesar, kar bi ne ustrezalo boljševiškim nazorom.

Takoj so odpravili tudi vsa določila, ki so odstranila žide z njihovih močnih postojank v Rumuniji.

Stockholm, 15. sept. Vodja rumunske delegacije za premirje v Moskvi, komunistični pravosodni minister Moskvi poslušne rumunske vlade Petrascanu je podal na neki tiskovni konferenci svoje mnenje o sklenjenem dogovoru o premirju, ki predstavlja resnično samo pogoje in obveznosti Rumunije za nadaljevanje vojne ob strani boljševikov. Imenoval je ta dogovor kot vzorec za vse bodoče dogovore, ki bodo sklenjeni z Moskvo.

V ostalem je izjavil ta boljševiški poglavar, da je pripravljen mobilizirati vse ljudske sile za nadaljevanje vojne, in je mnenja, da bo izšla iz te vojne »nova Rumunija, ki bo svobodna, demokratična in neodvisna, kakor si to Rumuni želijo«. V ostalem je mnenja, da bo moral biti sklican nov parlament, ki bo napravil novo ustavo in končno odločil, ali ostane kralj Mihael ali ne.

Petrascanu je s tem natančno tako označil bodočnost Rumunije, kakor smo jo napovedali rumunskemu narodu, ko se je prodal Moskvi. Za sedaj se skriva od Moskve postavljena vlada pod demokratskim plaščem, potem pa se bodo poslužili iste taktike, ki jo uporabljajo boljševiki v vseh deželah, ki so se podvrgle njihovi oblasti. V baltiških državah so nastopali po istih metodah. Po baltskem vzorcu pričenjajo vedno s tako zvano »demokratsko« vlado. Potem so pod najostrejšo sovjetsko kontrolo in pod ogromnim pritiskom sovjetskih agentov in odposlancev GPU volitve, na podlagi katerih dajo nato deželi sovjetsko ustavo. Kot zaključek tega postopanja vključijo nato deželo v zvezo sovjetskih socialističnih republik kot novo sovjetsko republiko. Rumunija je na najboljši poti, da postane nov primer za boljševizacijske metode Moskve.

Težkoče finske delegacije v Moskvi

Bern, 15. sept. Švicarska poročevalska agencija javlja iz Stockholma, da povzročajo finski delegaciji v Moskvi takšne težkoče, da bo finski min. predsednik Hackzell v naslednjih 24 urah zapustil Moskvo in se vrnil v Helsinke, kjer se bo posvetoval z maršalom Mannerheimom.

Stockholm, 15. sept. »Svenska Dagbladet« javlja, da so izjavili poučeni krogi v Londonu, da so sporočili sovjetski zastopniki v razgovorih s Finci, da bodo tudi za Finsko uporabili tako zvane »rumunske smernice«. Kaj to pomeni kažejo pogoji pravkar objavljenega sovjetsko-rumunskega boljševizacijskega pakta. Značilno je, da nameravajo Angloameričani tudi Finsko izročiti boljševizmu in da so poučeni londonski krogi, iz katerih izhaja ta informacija, istočasno izjavili, da glede na sovjetske zahteve Finski ni »vzroka za pesimizem«.

Stockholm, 15. sept. Kakor javlja »Aftonbladet« iz Helsinkov, posvečajo v finski javnosti veliko pozornost sovjetskim pogojem premirja za Rumunijo. V finskem glavnem mestu ugotavljajo, da so sovjetske zahteve za Rumunijo »neusmiljeno trde«.

Preko švicarskih trupel

Bern, 15. sept. O ponovnem napadu ameriških terorističnih letal na švicarsko ozemlje beleži »Nationalzeitung«: Spričo dejstva, kako gre zavezniško vojevanje, predvsem pa ameriško, preko švicarskih trupel, nas navdaja občutek razočaranja in ogorčenja. Ta dejstva so zagrešile sicer najnižje stopnje, toda vrhnje instance so za to odgovorne. Sedaj šele vidimo, da nas je v ponedeljek pravi čudež obvaroval velike katastrofe: Ako namreč ameriški lovci med Augustom in Prattelnom ne bi bili prav tako slabi strelci in metalci bomb, kot so bili pri svojih napadih južno od Rena nezanesljivi zemljepisci, potem bi bili napravili nepopravljivo škodo.

»St. Galler Tagblatt« pravi: V zadnjem času kažejo zlasti ameriški letalci neznosno brezobzirnost do švice ter izzivajo s svojim protipravnim postopanjem najhujše proteste.

Kanadska korveta potopljena

Madrid, 13. sept. EFE javlja iz Washingtona, da se je v evropskih vodah potopila kanadska korveta »Alberni«. Ob življenje so prišli 4 častniki skupno s 55 mornarji

Zatemnitev od 20. do 6.

Roparske študije anglosaških plutokratov

Dunaj, 10. sept. Po zasedeni Italiji od časa do časa potujejo odposlanstva angloameriških strokovnih zvez, ki seveda nimajo namena, da bi olajšale bedni položaj italijanskega prebivalstva, marveč le zbirajo podatke in izkušnje za kasnejše učinkovitejše izmozgavanje Italije. Že pri objavi pogojev premirja z dne 8. septembra 1943 so angleški in ameriški listi na dolgo in široko razpravljali, kako bi se dalo spraviti gospodarstvo Italije popolnoma pod kontrolo, kar bi seveda popolnoma ohromilo tudi politično gibljivost Italije.

Vodja nekega takega odposlanstva je izjavil, da se mora politično gospodarski sistem v Italiji podrediti splošnemu gospodarskemu programu zedinjenih narodov. Industrija, ki so jo ustvarili fašisti, se mora odstraniti, ker baje v ničemer ni v skladu s potrebami italijanskega življenja. Italija je siromašna na surovinah zaradi česar ne potrebuje nikakršne težke industrije.

To utemeljevanje je seveda za lase privlečeno in v narodnogospodarskem pogledu nima prav nobenega pomena. Stremljenje, ki hoče oropati Italijo najvažnejših industrij, zasleduje razločne politične cilje. Italija bi si poslej ne mogla nikoli več ustvariti obrambne vojske, prisiljena pa bi bila tudi, da vse izdelke težke industrije uvaža iz Amerike. V tem smislu se je tudi že na prehranbeni konferenci v Hot Springsu sklenilo urediti evropsko poljedelstvo na način posebne delitve dela. Izdelan je bil enoten načrt za pridelovanje žita. V tem načrtu je izrecno imenovana tudi Italija, ki je s tem obsojena na suženjsko odvisnost od ameriških plutokratov, ki hočejo celotno trgovino z žitom spraviti v svojo oblast.

Italijanski primer je tedaj posebno poučen, ker kaže tesno povezanost političnih ciljev Amerike z dobičkarstvom newyorških Židov. Beda, ki že sedaj vlada v Italiji, bi s takimi uredbami postala ne samo v Italiji, marveč tudi v drugih evropskih državah, neka stalna ustanova. Milijon delovnih ljudi bi bilo obsojenih na stalno brezposelnost ali pa bi se morali odločiti za izselitev preko morja, kjer bi životarili kot slabo plačana delavska raja. Na dan obletnice Badoglijevega izdajstva je tedaj to odkritosrčno priznanje angloameriških roparskih načrtov zelo času primerno in zanimivo.

Kronika

* **Hrastov list z meči** je Führer podelil kot 96. vojaku nemške vojske polkovniku Hansu Krohu, poveljniku 2. divizije lovskih padalcev.

* **Poenostavljeni ukrepi za zimsko pomoč v Nemčiji.** Tudi zimska pomoč je podvržena določbam o štednji s človeškimi silami ter je zaradi tega poenostavila svoje poslovanje. Za naprej bodo odtegovali vsote, ki jih mora plačevati vsak uslužbenec v Nemčiji za zimsko pomoč, naenkrat, namesto v mesečnih obrokih. Po možnosti bodo obračunali odtegljaje v začetku jeseni za vso dobo od oktobra 1944 do marca 1945.

* **Vodja francoskih rojalistov** Charles Mauras, izdajatelj lista »Action Française«, je bil v Lyonu prijet. Maurasu očitajo, da se je omadeževal zaradi sodelovanja z maršalom Petainom.

* **Tudi kulturne ustanove na Češko-Moravskem** se morajo podrediti odredbam o totalni vojni. Zaradi tega so zaprli vsa gledališča, kabarete in varietéje, prav tako ustavijo delovanje potujoča gledališča.

* **Nova uredba o nemškem akademskem naraščaju.** Vodja nemških visokošolcev objavlja v listu »Die Bewegung« odlok, ki se tiče osredotočenja akademskega naraščaja. Za nekatere, zlasti tehnične panoge določa odlok preusmeritev akademskega naraščaja v zvezi z vojnimi napori. Neokrnjene ostanejo smernice za izobraževanje zdravnikov, vzgojiteljev, inženjerjev, fizikov in kemikov, katerim so v okviru totalne vojne določene posebne naloge. Za akademski naraščaj, ki je v vojni postal invaliden, so določene za dobo po vojni posebne ugodnosti.

* **Nemško gledališče v Oslu** je prenehalo delovati v smislu ukrepov o totalni vojni.

* **Vse zgodovinske zgradbe v Ravenni uničene.** Italijanski listi beležijo, da so anglo-ameriški bombniki uničili vse zgodovinske zgradbe v tem starem in slavnem mestu. Med uničenimi spomeniki so tudi svetovno znani mozaiki v mavzoleju rimske cesarice Gale Placidije.

* **Vrtiljaki se ne vrté več.** V okviru totalne vojne so tudi razna vrtiljaška in podobna podjetja v Nemčiji ustavila delovanje. Takšnih podjetij je v Nemčiji nad 2.000. Osebje mora deloma v vojaško službo, deloma pa v oboroževalno industrijo.

Zgledno človekoljubno delo

Anton Jagodic se je po 53 letih poslovil od skladišč Slovenskega Rdečega križa

Te dni se je od skladišč Slov. Rdeč. križa poslovil g. *Jagodic Anton*, ki je v naši javnosti dobro znan. Šteje 76 let, ima pa v naši pokrajini najbrž rekord po letih dela v človekoljubnih organizacijah. K Rdečemu križu je pristopil leta 1891, in je odtlej dan za dnem neutrudno pomagal lajšati bolečine in težave svojih bližnjih. Koliko in kakšna dela je g. Jagodic opravljal, povedo sledeči podatki:

53 let je bil upravitelj vseh skladišč in vseh gospodarskih poslov RK. Poleg Rdečega križa je deloval vrsto let pri Vincencijevi konferenci, ki ji je bil tudi predsednik. 4 leta je vodil vsesvetsko akcijo mestne občine. Največ dela pa je opravil med svetovno vojno. Skrbel je za naše vojake na fronti, jim pošiljal nujna oblačila in razne darove. Imel je priliko obiskovati vojake na fronti in jih ob takih prilikah vedno obdaroval. Deloval je pri prevzemu in transportu ranjencev na ljubljanskem kolodvoru. Dalje je sodeloval pri vojno oskrbnem uradu. Povsod je bil na prvem mestu, kadar je šlo za pomoč bližnjemu. Najbolj pa ga poznajo ljubljanski revež. Ni v Ljubljani revža, ki še ni bil prejel iz njegovih rok podpore. Več let je RK razdeljeval potrebnim premog. Od ranega jutra do pozne noči je Jagodic prezebal v največjem mrazu in delil kurivo. Samo v zimi leta 1941. je razdelil 22 vagonov premoga 1600 družinam.

Kot pisarniški ravnatelj finančne direkcije je porabil vse svoje dopuste za urejanje skladišč RK. Bil ni nikdar bolan, čeprav se ni nikdar ustrašil napornega dela. Dobil je že nešteto pohvalnih in zahvalnih pisem, bil je tudi večkrat odlikovan. Toda izvršeno delo sámo mu je bilo najlepše zadoščenje.

Ko zapušča to svoje mesto, da si na jesen tako plodnega in koristnega dela odpočije, mu naša javnost izreka iskreno zahvalo za njegovo delo. Naj ga bodri zavest, da je pomagal desettisočem, potrebnim pomoči in podpore!

Opozorilo

Uprava policije, oddelek za protiletalsko zaščito v Ljubljani, opozarja vse hišne stanovalce v hišah, kjer so plinovodi, da ob pričetku letalskega alarma takoj zapro glavno cev plinovoda in jo po končanem alarmu spet odpro. Policijski organi imajo strog nalog, da vse prekrške takoj javijo. Kršilci bodo strogo kaznovani.

Iz Ljubljane

u— **Nov grob.** Umrl je g. Milan Železnik in bo pogreb danes 16. t. m. ob 15. iz kapele sv. Jožefa. Blag mu spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

u— **Davčna potrdila v svrho odmere šolnine.** Osebe, ki bodo potrebovale davčna potrdila ob vpisu svojih otrok v šolo, naj takoj prosijo pri davčni upravi za izstavitev potrdil, ker se bo vpisovanje začelo že začetkom oktobra. Da ne bo zadnje dni pred vpisovanjem nepotrebnega navala, prerivanja in čakanja, naj nihče ne odlaša z vložitvijo prošnje, temveč naj vsakdo po možnosti vloži prošnjo vsaj do 27. t. m. — Obrazci prošenj se dobe pri davčni upravi na Vodnikovem trgu 5, II., soba št. 7.

u— **Planinci, lovci!** Vojna nam je zaprla poti na gore in planine. S težkim srcem jih gledamo od daleč in se spominjamo lepih časov, ki smo jih prebili na njih. Da bomo vsaj v duhu spet enkrat prebili nekaj uric v sončnih višavah med planšarji in lovci, bo predvajala naša radijska postaja v soboto ob četrt na devet zvečer v slikanici zvočno igro »Na planincah luštno je«, ki ji jo napisal besedilo znan odrski delavec, lovec in ljubitelj planin. Prepričani smo, da nikomur ne bo žal, kdor bo prebil ta večer pri radijskem aparatu.

u— **Podrti križ.** V gozdu blizu vasice Luže je nad 200 let kraljevalo božje znamenje, ki ga je ljudstvo postavilo v zahvalo Bogu, ker ga je rešil strašne kuge. Nad 200 let je kraljeval ta križ, »kužni križ«, kakor ga je ljudstvo samo imenovalo. Pa so se našli izrodki, ki so izšli iz tega sicer tako poštenega in bogaboječega ljudstva, mladi zločinci, ki so to božjo in narodno svetinjo podrli in oskrunili. Kaj je bilo ozadje tega podlega dejanja in kakšne so bile posledice, bomo imeli priliko videti v nedeljo 17. t. m. ob 18. v frančiškanski dvorani, kjer bo uprizoril Delavski prosvetni krožek Rosovo igro pod gornjim naslovom.

KINO UNION

OD DANES DALJE POPOLDANSKE PREDSTAVE OB DELAVNIKIH ZOPET OB 16. URI.

u— **Darila.** Za »Dom slepih« so namesto cvetja na grob pok. g. Alojzija Polajnko st. in pok. g. Josipa Olupa st. darovali stanovski kolegi in kolegice znesek 705 lir. — Šušteršič Anton, uradnik borze dela, daruje namesto cvetja na grob pok. g. Franca Abulner 200 lir za Dom slepih. — A. Ivanovsky, galanterija na debelo, Rimska cesta, daruje za borovniške žrtve 1000 lir. Denar naj se dvigne pri blagajni »Jutra«. — Vsem prisrčna hvala!

u— **Kopališče Ilirija** bo predvidoma v ponedeljek, 18. t. m., zaprto. Abonenti sezonskih kabin se naprošajo, da do tega dne svoje stvari odnesejo.

u— **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo vršil od sobote od 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Ljubljana, Štefanova ulica 7, telefon 36-41.

u— **II. moška meščanska šola za Bežigradom.** Popravni izpiti za četrti razred bodo 20. septembra, od 23. do 28. septembra pa bodo končni izpiti, 29. in 30. septembra pa popravni izpiti za prvi, drugi in tretji razred. Vpisovanje bo 2., 3., 4. in 5. oktobra od 8. do pol 13. Natančnejša navodila so razvidna iz razglasa v šoli.

Iz Novega mesta

Prijeta tatova. Po mestu in okolici sta strahotno gospodarila. Zdaj kokoš, zdaj piščanec, zdaj jajca so postala njun plen. Posebno priljubljen jima je bil Florijanov trg. Ni bilo noči, da ne bi izginil kak piščanec ali par jajec. Toda malopridneža sta našla mojstra v osebi g. Groma, ki je sklenil storiti njunemu početju konec. Nastavil jima je past in to v drvarnici v sadnem gnezdu, v katerem so se ponoči prijazno smehljala bela jajca in vabila poželjive oči in želodec. Okolica se je kar oddahnila, ko je zjutraj g. Grom prijel za vrat krasnega mrtvega — dihurja. Tretji dan se je ujel prav tam njegov pajdaš — drugi dihur. Oba sta bila samca. Upajmo, da bo ista usoda doletela tudi njuni družici. Da, da, s starim lovcem ni dobro češenj zobati. Kokošji rod mu bo zelo hvaležen, on sam pa je tudi zadovoljen, saj je zmikavta slekel do golega, za spomin pa si je pridržal njuna lepa kožuščka.

Z Gorenjskega

Na poklicni šoli v Celovcu se začne pouk 15. septembra, na celovškem zavodu za gospodinjske in ženske poklice pa 19. septembra.

Zborovanja. V Celovcu in okolici bodo imeli naslednje dni krajevne sestanke z geslom, da je treba v odločilnem trenutku sedanje vojne ohraniti vero v zmago ter biti pripravljen na vse usluge domovini. Med govorniki bodo nadomestni gauleiter Thimel, okrožni vodja dr. Pototschnig in drugi.

Zavod za rastline. V Beljaku imajo pod vodstvom vseuč. prof. dr. Ervina Eichingerja že več let poizkusno postajo, kjer preizkušajo drevesca in različne vrste trav. Ti poizkusi hočejo dognati, kakšne vrste dreves in kakšne travne mešanice so najprikladnejše za koroške gozdove in pašnike.

S Štajerskega

Odlikovanja. Z železnim križcem 2. razreda je bil odlikovan štajerski rojak Karel Jakopič, dočim je prejel križec za vojne zasluge z meči štabni zdravnik dr. Franc Blumauer. Poleg tega sta bila odlikovana desetnik Alojz Fric in Karel Reberc iz ptujskega okrožja z železnim križcem 2. razreda.

Inozemski delavci goje zelenjadne vrtove. Na Štajerskem imajo več sto taborišč, v katerih so zaposleni inozemski delavci. Vsako takšno taborišče ima svoj zelenjadni vrt, na katerem prideluje povrtnino za lastno uporabo, pa tudi za druge. Taborišča na Štajerskem razpolagajo tudi z 270 kuhinjami, ki so osnovane na posebnih zahtevah inozemskih delavcev. Hrana v nemških taboriščih je namreč tudi pri inozemcih skoraj povsod prilagodena okusu tistih, ki jo prejemajo.

Novi grobovi. V Št. Jurju pri Celju je umrla najstarejša ženska tega kraja Neža Mastnakova, ki je učakala 88 let. — Dne 14. julija je padel na severnem bojišču podčastnik Jože Rezar. — Dne 11. septembra je umrl bivši gostilničar Michael Rosandič iz Gradca.

Pri Novi Štifti so položili k večnemu počitku narednika Franca Ježa, ki se je bojeval na petih frontah ter je navsezadnje podlegel v spopadu s tolovaji. Mož je bil 5 let v vojaški službi Nemčije.

Meso so kradli. 25letna Marija Schirnhofferjeva in 24letna Erna Weisova, prodajalki v nekem mesarskem podjetju v Gradcu, ter še trije drugi uslužbenci so se morali zagovarjati pred posebnim sodiščem. Od leta 1942. do marca 1944. so si bili prilastili večje količine mesa in klobas ter s tem oškodovali svoje bližnje. Ukradeno meso so prodajali gospodinjstvom in kuhinjam, v katerih so se sami hranili. Sodišče je obsodilo ženski na 4 in 3 leta ječe, njune pomagače pa na 10 in 4 mesecev zapora.

Iz Trsta

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu: Viktor Žnidaršič, 18letna Santina Franza, 66letna Ivanka Tenze, 20letna Marija Lovrečič, 58letna Karla Vatovec-Brajnik, 46letni Anton Trampuž, 77letna Marija Pipan-Keber, 82letna Marija Bizjak-Jazbec, 65letni Anton Perko, 50letni Ignacij Horvatič, 66letni Jožef Stepančič, 30letni Jurij Hrovatin, 56letni Zmagoslav Jenko, 61letna Emilija Gril-Čok, 61letna Marija Vučak, 81letna Terezija Krajnik, 62letna Frančiška Flegel-Piščanc, 77letna Elizabeta Pelicon-Zuban in 53letna Alba Vivoda.

Ljudsko gibanje v Trstu. Dne 9. septembra je bilo v Trstu 6 rojstev, 7 smrtnih primerov in 7 porok, dne 10. in 11. septembra pa 9 rojstev, 17 smrtnih primerov in 6 porok.

V cerkvi okradena. 54letna Romilda Rogelj iz Sv. Marije Magdalene Spodnje 103. je šla v salezijansko cerkev v Istrski ulici. Med mašo je stopila k obhajilni mizi, ročno torbico pa je pustila v klopi. Ko se je vrnila v klop, ni bilo več torbice, v kateri je bila listnica s 600 lirami, zlata verižica, par uhanov, dve živilski nakaznici in druge stvari. Tržaška policija poizveduje za drznim tatinskim zlikovcem.

Perzijske preproge so bile ukradene iz nekega skladišča v Trstu. Lastnik je oškodovan za nad 110.000 lir.

Gorelo je v mizarski delavnici na Poljani Sv. Jakoba št. 19. Tržaški gasilci so preprečili nevarnost, da bi se ogenj, ki je nastal zaradi kratkega stika še bolj razširil. Škode je več tisoč lir.

Iz Gorice

Ustanovitev avtomobilskega prevoznega konzorcija. Pokrajinski gospodarski korporacijski urad v Gorici objavlja, da je bil v smislu zadevnega odloka goriškega prefekta ustanovljen po navodilih Pokrajinskega gospodarskega in korporacijskega sveta poseben avtomobilski prevozni konzorcij. Članstvo je obvezno za vse prevozne tvrdke goriške pokrajine, katerih prevozna sredstva prevažajo vsaj 10 metrskih stotov.

Goriška prefektura sporoča, da se je goriški pokrajinski odbor za protiletalsko zaščito preselil iz vladne palače v prvo nadstropje poslopja št. 8 na Travniku.

K tragičnemu dogodku v Vipavi. V včerajšnji številki smo poročali o usodnem dogodku, ki je terjal življenje petih oseb ob prevozu preko Vipave. O dogodku smo prejeli še sledeče podrobnosti: Žalostni dogodek se je primeril pri Renčah in sicer v nedeljo okoli 10. V bližini Renč je brod, ki prevaža ljudi z brega na breg. V nedeljo okoli 10 je priplul brod ravno do sredine Vipave, ko se je vrv pretrgala. Vodna struja je zajela čoln, ki se je pa prekucnil zaradi panike potnikov ki so pričeli metati svoje stvari in prtljago v vodo. Skupno je bilo v čolnu okoli 20 oseb. 15 se jih je rešilo, 3 moški in 2 ženski pa so utonili. Med žrtvami je tudi 41letna gospa Ivanka Železničar vdova Piani iz Gorice. Bila je v bližnjem Gradišču na obisku pri svojih sorodnikih. Njeno truplo je bilo ob drugem truplu, čigar identitete pa še niso ugotovili. Ostalih treh trupel Vipava še ni naplavila.

Nezgode v goriški okolici. 14letni dijak Viktor Kokol iz Štandreža se je kopal v Soči, pa je v bližini med igro sovrstnikov eksplodiralo strelivo ter ga ranilo. — 7letni Gverin Rutar iz Štandreža si je pri padcu poškodoval levo nogo. — 12letni dijak Alojz Buffolini iz Šentpetra je padel s poljskega voza in se potolkel po levem kolenu. — 66letna Otilija Nardin iz Gradišča ob Soči se je pri padcu poškodovala na vratu. — Levico si je zlomil 6letni Peter Rutar iz okolice Kobarida. — 22letni kmetovalec Sergij Gomišček iz Solkana je padel z drevesa in obležal z zlomljeno desnico. — 12letna Ivanka Strancar iz Planine se je pri padcu potolkla po desnem kolenu. — 14letni Izidor Rakovina iz okolice Anhovega si je med igro zlomil desno podlahtnico. — Ponesrečenci se zdravijo v goriški bolnišnici, kamor se je zatekel tudi 23letni Izidor Primožič, ki ima ranjeno ievico od eksplozije najdenega razstreliva.

Iz Srbije

Ljubljana v beograjskem dnevniku. »Donau-Zeitung« je 6. t. m. objavil kar dva daljša dopisa iz Ljubljane. V prvem, ki je programatične vsebine, govori, da je vsakdo sam zase odgovoren. V drugem članku pa opisuje deželo med narodi, vtise iz slovenskih krajev, še prav posebno v Ljubljanski pokrajini.

Slepa umetnica. V Beogradu živi slepa Gorica Bojovićeva, ki je obdarjena z izrednim glasbenim talentom, nikakor pa ne more v sedanji dobi kupiti klavirja. Beograjsko »Novo vreme« je opisalo njeno usodo in že so tople besede našle prisrčen odmev. Uredništvo je začelo sprejemati številne prispevke, med drugim tudi od ljudi, ki imajo prav skromne zasluţke. Tako bo slepa umetnica najbrž v kratkem imela klavir.

Poletna gledališka sezona v Beogradu se je končala 3. t. m. Predstave so bile v Bregalniški ulici in so gledališki umetniki nudili občinstvu plemenito razvedrilo v težkih časih. Zaslužili so si oddih. Za slovo pa so priredili še dobrodelno predstavo v korist svojim tovarišem, ki jih je kakor koli prizadela vojna. Uprizorili so »Seviljskega brivca« z Žarkom Cvejićem v naslovni vlogi. Predstava je odlično uspela.

30krat se je oženil. Beograjski listi poročajo, da živi v vasi Krivači v Srbiji 80letni kmet Arandjel Kocić, ki ima za seboj burno življenje. Oženil se je, seveda ne cerkveno, 30krat. Čini se mu je žena zamerila, jo je odslovil. Poslednjič se je poročil, ko mu je bilo 60 let. Vzel je tovarišico svoje hčerke, ki se je med tem tudi že poročila z nekim vdovcem. Poslednja žena mu je štirikrat ušla, pa se je vselej spet vrnila. Z njo je imel še pet otrok. Eden izmed njegovih sinov iz prejšnjega »zakona« je med srbskimi prostovoljci.

Beležnica

KOLEDAR

Sobota, 16. septembra: Ljudmila, Kornelij.

DANAŠNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Proces Casilla.
Kino Sloga: Slučaj Deruga
Kino Union: V senci gora.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Deu-Klanjšček Dia, Gosposvetska 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

ZATEMNITEV

je strogo obvezno od 20.00 do 6.00.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 16. septembra, ob 18: Matiček se ženi. Izven.

Nedelja, 17. septembra, ob 18: Dona Diana. Izven.

*

A. T. Linhart: »Matiček se ženi.« Komedija v petih dejanjih. Osebe: Baron Naletel — Korošec, Rozala, njegova gospa — Pugljeva, Matiček, vrtnar graščinski — Sever, Nežka, hišna — Svetelova, Tonček, študent na vakancah — dr. Pavlovčič, Zmešnjava, advokat na deželi — Lipah, Žužek, tajnik graščinski — Raztresen, Budalo, njegov pisar — Brezigar, Jerca, županova hči — Golieva, Jaka, lakaj — Dolinar, Gašper, delavec — Blaž i. dr. — Igra se na gradu na Gorenjskem blizu vasi. Režiser: dr. Milan Pavlovčič. Scena: arh. V. Gajšek. Kostumi: D. Kačerjeva. Glasba, ki jo izvaja Prevoršekov kvintet: Jože Osana. Predstava je izven abonmaja.

Moreto: »Dona Diana«. Veseloigra v treh dejanjih. Po C. A. Westovi predelavi in prevodu Jos. Cimpermana. Poslovenil Fr. A. Osebe: Don Diego, viadajoči grof v Barceloni — Vl. Skrbinšek, Dona Diana, dedna princesa, njegova hči — Razbergerjeva, Dona Lavra in dona Fenisa, njegovi nečakinji — V. Juvanova in Ukmar-boltarjeva, Don Cezar, princ iz Urgela — Gregorin, Don Louis, princ iz Bearne — Bitenc, Don Gaston, princ iz Foxa — Verdonik, Perin, princesin tajnik in zaupnik — Jan, Floreta, princesina hišna — Pugljeva. Režiser: prof. O. šest. Godbo složil St. Prek. Glasbene točke izvajajo gojenci prof. Preka. Predstava je izven abonmaja.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 16. SEPTEMBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—7.50: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30—7.40 poročila v slovenščini. 7.50—9.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Jutranji koncert. 9.—9.10: Poročila v nemščini. 12.—14.: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Glasba za premor. Vmes od 12.30—12.45 poročila v nemščini in slovenščini, napoved sporeda. 14.—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.: Vaška godba in brata Lumbarja (spremljava: A. Stanko, harmonika; Stanič, kitara). 17.—17.15: Poročila v nemščini ne slovenščini. 17.15—18.00: Drž. spored: Vesela glasba — igra orkester Willy Butz. — 18.00—18.30: Drž. spored: Za vse: »V gozdu rasto jagode«. — 18.30—18.45: Pregled sportnih dogodkov (nem. in slov.). 18.45—19.: Gospodinjsko predavanje. Bizjak Vida: O šivanju, pletenju in ročnem delu. 19.—19.30: Fantje na vasi. 19.30—19.45: Poročila v slovenščini. 19.45—20.: Aktualno predavanje, govori Hans Fritsche. 20.—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—22.: Slov. slikanica. 22.—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—24.: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

Kultura

Knjige Zimske pomoči

6. Ivan Pregelj: Na vakance

»Ivanu Preglju, pesniku tolminstva, za šestdesetletnico rojstva izdajamo to knjigo v priredbi njegovih sinov, akad. slikarja Marija in profesorja Bogomira.« S tem posvetilom je izšla v krasnem tisku *Narodne tiskarne* Pregljeva novela »Na vakance« kot bibliofilska izdaja za tombolo Zimske pomoči. Pisateljev sin prof. Bogo Pregelj omenja v svoji uvodni besedi značilno človeško potezo avtorja novele »Na vakance«, njegovo močno ljubezen do hoje in s tem v zvezi njegov odnos do pokrajine. »Pokrajine ne rise zaradi nje same, saj mu ni samosvoj pesniški predmet. Njen oris ze nujen zaradi človeka, ki stoji sredi nje. Oblikuje in hkrati zrcali samo človeka, ki jo gleda. Zato so vsi orisi zemlje poti, pa naj jih človek gre ali pa samo z očmi zajame, ko čustveno presnavlja sprejeto sliko in ustvarja neresničnostno samo osebno doživljeno pokrajino, ki se nam ne odpira v vseh odtenkih in izrazih, kakor bi jih dal resničnosten oris, marveč vstane pred nas delno ostro osvetljena, kakor na oder postavljena čustvena slika, ki naj bo izraz za okvir junakovega razpoloženja in občutja.«

Vzlic Pregljevemu subjektivnemu odnosu do krajine, ki jo vidimo vedno skozi pisateljev temperament in skozi dušo njegovega junaka, je prozna kompozicija »Na vakance« izrazit primer krajinsko-domačijskega spisa. Motiv te l. 1930. izšle novele, ki je ponatisnjena v VI. zvezku Pregljevih Izbranih spisov, je posnet po pesmi, v kateri je Matija Valjavec Kračmanov opisal, kako je vesele volje prikoračil iz Ljubljane domov na počitnice in mahoma opazil očeta na mrtvaškem odru. Pregelj evocira Valjavčevo študentovsko pot iz Ljubljane pod Storžič na Gorenjsko, veselo pot na vakance tam v avgustu 1847. S Prešernovimi poezijami med popotnim brašnom zapušča petošolec ob ljubeznivem domačem prepiru Gestrinove na Poljanah in zavije v zgodnjem jutru čez špitalski most tja proti Šiški. »Obšla ga je kakšna bridkost, žalost slovesa po Ljubljani, in se je ozrl. Iz rahle megle se je kakor iz koprene razmotavalo mesto. Poredno živo je kipel nad pozaspanimi strehami, ki so lovile šum cerkvenih zvonov, grad nad mestom. Kakor otok je rastel iz zelenja, megle in pesmi, ki so jo peli zvonovi. V mestu se je budila ulica, mestna kuhinja, trg in gostilna. Tukaj zunaj ob Cekinovem gradu je bila že dežela, deželska cesta, rosa v travi, ob cesti so bili vrtovi, njive, pristave in hosta...« Vse odlike Pregljevega sloga so v teh nekaj stavkih: silhuetno je očrtana Ljubljana, poteze so samo lahno navržene, pod skico zveni predvsem razpoloženjski ton in spremlja potlej vse nadaljnje Pregljeve pokrajinske opise. Zmeraj je to izraz nekakega slikarskega lirizma: linije, bežni osnutki v skicirki, nekaj potez, ki malone vibrirajo v zraku in nudijo ekspresionistično zajeto podobo kraja in človeka v njem.

Tako gremo z Valjavcem skozi Šiško, kjer se sreča s polžarjem Ferdinandom Šmidom, Prešernovim prijateljem, ki mu podari goldinar in dá dober nasvet, naj počasi hodi; obujajoč si v spominu Vodnikove verze, koračí dalje čez polje, se spominja svojih profesorjev in tovarišev in se zasači, da se ozira za brhko mlekarico, ki je poljala mleko na dvokolesnem vozičku, novi iznajdbi pesnika in župnika Blaža Potočnika, ki pase ovce v Št. Vidu. Pri »gospodu Blažu« se dijak ustavi, z njim kósi in z njim se pogovori o Prešernu in duhovskem veselju, razgret od farovške jedače in pijače krene dalje in pozdravi domačo deželico onkraj Šmarne gore, kjer se mu odpre Gorenjska z vrhovi okrog Storžca in drugih kamnitih znancev, ki kipe v jasno nebo. Ob teh pogledih in razgledih se naš dijak za hip zasanja v slovanstvo in premišlja, kaj vse bo zapisal v svoj počitniški dnevnik, ki ga je bil obljubil dobremu profesorju Martinjaku, potem pa jo zavije nad saveški breg, se prepelje s smledniškim brodom čez Savo in se spusti v neskrbnem občutku srečne svobode v gozdove tja proti Storžiču, razmišljajoč o svojih literarnih osnutkih. Naposled zadremlje ob poti, kar se mu zazdi, da sliši od nekod prečudno pesem zvonov. Tedaj se mahoma spomni doma, trde matere, bolehnega očeta, bratov in sestra, obuja si mladostne spomine in gre dalje skozi gozd. Tedajci zasliši iz goščave klic na pomoč: nekdo se je zapletel v zanko za srno, dijak ga reši in vidi, da je mož gosposki in učen, kakor se je predstavil v dveh jezikih: »Tu stoji Matija Kos, mož učen, sicer ubožen in bos.« S tem šolmeštrom s Šenturške gore kreneta v Cerklje k župniku Tomažu, ki jima ob lno postreže: »Jejta, pujsa, pa žrita« in se pri tem po homersko zabava. In ko se ločita, se študent zopet spomni bolehavega očeta in meni, da bi prav storil, če bi mu prinesel encijana s Storžča: zleze tedaj na planino, nabira zdravilno zelišče in uživa razgled; šele počasi se spusti v dolino in krene proti domač vasi. Sliši zvonjenje, ljudje se vedejo nekam čudno, še vedno nič ne sluti, veselo in vedro stopi naposled pred domačo hišo in zakliče »prešerno kot živinski prekupec«. Tedaj ugleda objokano mater in ko plane v hišo, vidi očeta sredi voščenk za zastrtimi okni... In »ko se je ob zori dvignil, da pojde za pogrebom, je bil pet let starejši. Tisto noč je bil dozorel v moža...«

Novela »Na vakance« pili ni prava novela; vsekakor je eden naj'zrazitejših primerov Pregljeve pripovedne proze in hkrati — kakor je bilo že omenjeno — primer krajinsko-domačijskega spisa. Značilnost take proze je v tem, da jo popolnoma doume in do kraja občuti samo bralec, ki pozna opisavano ali bolje: opevano pokrajino in njeno ljudstvo. Komur niso Pregljeve literarne silhuete predstavotvorne v določenem konkretno-pokrajinskem smislu, mu ne zaveje v dušo domačijski dih krajine, ne občut vonja njenih trav in ne vidi ozračja nad njenimi podobami. Takišto je treba nekoliko poznati slovensko življenje okrog leta 1847., se zavedati kontrasta med Prešernom in Blažem Potočnikom, zaznavati patino danes že arhaičnih fraz in novičarskih stilističnih posebnosti, preden lahko vzrkamo vase notranjo vsebino te Pregljeve proze, njen podtalni razpoloženjski ton, njen čustveni ritem, melodijo njenih stavkov in barvitost njenega ozadja. Zategadelj si težko zamišljam, da bi proza za »Na vakance« dosegla v tujem jeziku kak očitnejši odmev; preveč je združena z genijem loci, preblizu je našemu občutku krajine in ljudstva, njen notranji ritem je pretesno ubran na slovenski posluh. Zato ne bo nikomur tako pela kakor nam in med nami nikomur tako kakor Gorenjcu. »Na vakance« prav kakor »Šmonco« je mogel spisati tolminski rojak samo tedaj, če ima — kakor Pregelj — vprav izreden čut za povezanost človeka s krajino, za odkrivanje tiste tople intimnosti, ki tvori podlago domačnosti in v kateri se narava, življenje in človeška duša spajajo v eno samo silovito doživetje, ki se sprošča v svojevrstnem lirizmu, polnem posebnih krajevnih odtenkov.

Ni bilo lahko ilustrirati tako prozno pesnitev o poti iz Ljubljane na gorenjsko Belo. Realistična slika bi nikakor ne ustrezala stilu tega spisa, zato se mu je po značaju svojih risb nedvomno približal akad. slikar Marij Pregelj, ki je prispeval poleg očetovega portreta deset ilustracij ter vrsto inicialk in vinjet. Ni mogoče reči, da bi nas te ilustracije zagrabile in ogrele, nekatere, posebej še zadnja, ki kaže očeta na mrtvaškem odru, se niti ne vidijo posebno posrečene, vendar je moderni način ilustriranja s svojimi lahkotno navržnimi obrisi še dokaj v skladu s samim spisom, ki v njem takisto prevladuje subjektivno nad objektivnim, kar je poglavitna značilnost teh ilustracij. Najsrečneje se včlenjajo v celotno podobo knjige, inicialke in vinjete.

Dobro je bil izbran format, ki se mu elegantno prilega jasni in prikupni tisk z ubrano »dihajočimi« stranmi. Tudi ovojna stran z risbo, ki simbolizira pomen novele, ugodno predstavlja knjigoljubsko stremljenje založnice.

Zapiski

Cerkveni Glasbenik« prinaša v pravkar izišli številki za september in oktober članek dr. Fr. Kimovca »Kdaj in zakaj je v ljubljanski škofiji ljudsko petje prenehalo?« Sestavek — besedilo predavanja — se tiče ljudskega petja v cerkvi. Po pisčevih ugotovitvah ga je pred dobrimi sto leti odpravila naraščajoča enostransko pojmovana glasbena izobrazba. Skladatelj dr. Kimovec se zavzema za to, da postani ljudsko petje zopet hrbtenica našega cerkvenega petja. V okviru teh načelnih izvajanj podaja pisec kratek historiat cerkvenega petja sploh. Dr. Anton Dolinar nadaljuje svoj »Pregled slovenske cerkvene glasbe«. V seriji svojih biografsko-muzikoloških in zgodovinskih študij obravnava v 23. sestavku glasbeno snovanje p. Hugolina Sattnerja in se posebej bavi s Sattnerjevimi glasbenimi težnjami, z njegovim stremljenjem po ljudski glasbi. Nadaljuje se prispevek urednika C. Gl. prof. Stanka Premrla »O improviziranju na orglah«. Vinko Vodopivec začenja objavljati daljši pregled »Slovanski violinisti«. V prvem delu navaja imena in kratke življenjepisne podatke znamenitejših čeških violinistov. Paziti bi bilo treba na pravilna krajevna imena; tako se je Fr. Ondriček rodil na Hradčanih v Pragi. Številko zaključujejo poročila in drobne vesti; slednje prinašajo pregled domačih glasbenih jubilejev, koncertnih prireditev i. dr. Glasbena priloga na 4 straneh prinaša skladbe dr. Kimovca, St. Premrla in Andreja Pogačarja.

Glasbena novost. Monakovski skladatelj Ernest Schiffmann je zložil nedavno koncert za trobente. Ta instrument so doslej uporabljali samo v orkestru, mnogo manj je bil znan v solističnih točkah. Schiffmannova skladba je bila izvajana na koncertu in je vzbudila kot glasbena novost zanimanje in priznanje.

O sodobni nemški filozofiji je izšlo v znani Krönerjevi zbirki delo Gerharda Lehmana »Die deutsche Philosophie der Gegenwart«.

Reinholda Lorenza spis »Türkenjahr 1683«, ki je izšel v založbi W. Braumüllerja na Dunaju, obravnava s širokimi zgodovinsko-filozofskimi prijemi boj med vzhodom in zahodom na južnoevropskem prostoru; zaustavlja se pri problemih turških napadov, s čimer posega delo tudi v zgodovino naših krajev.

Nova raziskavanja o Rubensu. Pred meseci je izšlo v Bruslju delo Hansa Gerharda Eversa »Rubens und sein Werk — Neue Forschungen«. Avtor je že pred dobrim letom objavil obsežno biografijo velikega flamskega mojstra, v tej knjigi, pa obravnava izsledke novih raziskavanj, ki so umetnostno-zgodovinsko prav pomembni.

Če bi sovražnik, naš brat...

»Če bi sovražnik, naš brat, tudi sedaj prekršil slovesno dano besedo o amnestiji in bi se komu med nami skrivil las — tedaj prisegamo pri vsemogočnem Bogu, da se bodo tisti, ki bodo ostali živi, kot eden dvignili in nadaljevali borbo proti verolomnemu sovražniku in ne bodo nikdar več verjeli njegovim obljubam — tako nam Bog pomagaj!«

»...in tako nam Bog pomagaj!« je izzvenela v ruševinah, oškropljenih s krvjo velika zakletev stoterih borcev, zakletev celega rodu, ki je prisegel na čast in svoj ponos, ponos naroda, ki je v svojih tisočerih človeških srcih nosil luč neumrljivega izročila očetov, zemlje in svoje krvi. Borcem je utripala še kri v žilah, njihovi obrazi so bili potni od neprestanih naporov boja, ki so ga fantje bojevali za blagor in življenje viteške misli, ki je njim in slovenskemu rodu pomenila bodočnost, življenje in svetlo vero v njegov smisel. Takrat, tiste ure, ko so v vročih grlih turjaških fantov zamirali klici borbe, so v poslednji stiski sledili svojim najboljšim mislim nepokvarjenih vzorov, da so zaupali bratom, se jim predali na častno besedo in slovesno obljubo, v veri in zaupanju, da bo zmagala čast in da bo zmagalo spoznanje, ki naj bi ga rodila prelita kri, življenja tisočerih, ki so dali svoja prestreljena srca na oltar domovine.

Njihovo poštenje je bilo tako globoko, da so zaupali v blagoslov svojega dejanja! Na naši, s solzami omočeni prsti, na zemlji razrušenih krovov in križev, zamrle pesmi in nedolžnih grobov, je brat izzvan k boju, položil orožje in rekel: — verjamem.

V to svojo iz srca porojeno besedo je položil dolge mesece neprestanega trpljenja, svojega križevega pota, svojega boja za poslednjo in največjo svetinjo, ki jo je od ranih let nosil v srcu. Položil je svojo vero v Boga, narod in ideale.

In, dragi bratje, dragi Slovenci in Slovenke, bratje domobranci, vitezi borci — ni še poslednji zlog svete zaprisege odjeknil v šume, ki so krile veliko dogajanje v srcu naše zemlje, ko je brat pljunil lastnemu bratu v lice.

Verujem, da je takrat nekaj obstalo v času, da se je kamenje zgrozilo nad zlobo in izdajo, ki je bila izvršena nad človekom. Borce-trpine, ki so dve leti krvaveli in prenašali vse samo za žarek resnične luči svoje zemlje, so zvezali z vrvmi in jeklenimi žicami. Spremljalo jih je zasramovanje in preklinjanje, udarci in psovke. Kdo more razložiti srca in misli teh ljudi, ki so bili ogoljufani za svojo vero in za svoje zaupanje, prevarani in izdani za kri padlih in vero živih!? V gnevu, spoznanju največje in najtrše cene, v tugi nad zlobo in izgubljenostjo človekovo, je med vrvmi in jeklenimi žicami šla znova in znova, od srca do srca in od ust do ust beseda za besedo: »Če bi sovražnik, naš brat, prekršil slovesno dano besedo... — tedaj prisegamo pri vsemogočnem Bogu, da se bodo tisti, ki bodo ostali živi, kot eden dvignili in nadaljevali borbo proti verolomnemu sovražniku... in nikdar več verjeli njegovim obljubam — tako nam Bog pomagaj!« Besedo za besedo, poudarjeno in vnovič doživeto, prepojeno s krvjo, križano in osvetljeno v zarji žgočih src zvezanih borcev, zvezanega in opljuvanega naroda, ki je tisto uro prinašal človeštvu na oltar svojo največjo žrtev, da bodo ljudje istega imena spoznali in našli pot iz teme k luči.

Z Judeževim poljubom se je pričela za Krista pot v trpljenje, v Njegovo in naše vstajenje. Zvezani junaki so šli po poti, ki so jo hodili kot otroci, skozi zelenje smrečja, po vlagi rosnih trav, po prsti svoje zemlje, ki so jo ljubili bolj od življenja. Prišli so Pilatje in farizeji, brili so norca iz krvi in zvezanih ljudi. Zavlačevali so komedijo človeka, prilivali so kupi trpljenja in ponižanja.

Kočevje...!

Poznal sem jih, obrazi mi stopajo v duhu pred oči, Vošner, Marinčič, Plajhov Gustl, Žnidaršič, mnogi mnogi drugi, — jaz vem, kaj so čutili. Vsakdo, ki jih je poznal, ve, kaj so čutili, kaj so želeli in kaj so verovali! V zaporih so se njihove misli združile v molitev, v edinost, izpovedi in naročilo nam živim. Njihov glas je odjeknil v naših srcih, njihova prisega se je zarezala v duše, da smo jo v krvi zanosili in njeno rojstvo praznovati smo obljubili. Odjeknili so v nas streli iz Mozlja! Vsako ugaslo srce, vsak krik nedolžnega, vsak curek njihove krvi je omočil črko prisege turjaških junakov in črko za črko bomo izprali, da bo prisega izpolnjena, da bo počitek bratov, ki spe v neznanih grobeh, miren in pokojen.

Danes nas je dosegel hinavski glas izgubljencev, naj jim zaupamo vnovič, imenovali so ga 15. september...

Bratje! Kaj naj jim odgovorimo!? Kaj naj jim odgovorimo na tisti dan, ko praznujemo nepozabne žrtve naših junakov, naših vzorov, naših fantov in mož, ki so daleč od nas v nočeh sami in brez svojih dragih, brez matere, brez žene, jemali slovo od naroda, zemlje in življenja, žalostni in potrti na smrt, opljuvani in na kolenih v jeklenih vrveh čakali, da jim izrodki slovenskega rodu namerijo kroglo v tilnik?! Bratje, kaj naj odgovorimo krvi in solzam, ki so obsule prst v tistih nočeh človeške hudobije?! Vdove in žalostne matere, otroci oropani očetov in žene v črnem čakajo vašega odgovora! Slovenski rod sredi križevega pota, s trnjem kronan in vstajenja željan, čaka vas, da mu rečete tolažilno in hrabro besedo! In kaj je ta beseda?! Kakšen je ta odgovor?!

Borba, bratje! Borba, ki je zapisana v zaprisegi, sveti zaobljubi prevaranih junakov, v zvestobi do naših padlih in v veliki sreči, da smo izvoljeni, da dvignemo njihov meč za čast in slavo slovenskega imena. Če je že prišel čas premisleka, tedaj so onj tisti, ki imajo premisliti in odločiti.

Oni so poklicani, da spoznajo zločin, ki se drži rok, da si operejo kri svojih dlani, da se sodijo in obsodijo. Mi, mi ostajamo zvesti. V nas bde besede mrtvih in živih.

Na križ, vero in grudo smo dali zakletev, da bomo hodili pot, ki so jo zaznamovali in osvetlili v naši slovenski narodni noči padli junaki. V nas rde rože našega Kosovega, ki nam daje moči, upanja in vere, da junakom in zvestim vstane dan. Polno imen je, ki svetijo: Grahovo, Turjak, Grčarice, Kočevje, Mozelj... luči, ki ne ugasnejo.

Na dan, bratje, ki je dan in praznik vseh tistih mrtvih, ki so umrli v trpljenju in mukah za naše vstajenje, naše življenje in našo srečo, vas pozivam, da tiho in odločno ponavljate za menoj, z vero v Boga in križ, z vero v narod in domovino, do molitve blagoslovljene besede naših bratov, ki so brez tolažbe, in brez dobre besede, dali svoja življenja za veliko stvar:

»Če bi sovražnik, naš brat... prekršil slovesno dano besedo... tedaj prisegamo pri vsemogočnem Bogu, da se bodo tisti, ki bodo ostali živi, kot eden dvignili in nadaljevali borbo proti verolomnemu sovražniku in ne bodo nikdar več verjeli njegovim obljubam — tako nam Bog pomagaj!«

Stanko Sedlak

Zadeva Kuhar

Težko in usodno borbo našega naroda s komunizmom spremlja že od vsega začetka neko nerešeno vprašanje. Je to vprašanje, ki nam — nikar ne tajimo tega — hromi sile, jih ovira v njihovem poletu in jih celo razceplja. Vprašanje, ki zna vsakdo povedati nanj svoj »avtentični« odgovor, glaseč se večinoma v smislu lastnih želja in na katerega premnogi grade vse, ne le svojih osebnih karier, temveč napravljajo od njega odvisno tudi usodo svojega naroda. Vprašanje, s katerim se mnogi ukvarjajo preko potrebe, ki jim neprestano blodi po glavi in odvzema energijo, ki bi se dala koristneje uporabiti drugod. Vsi ti in taki pa hudo zamerijo onim, ki opozarjajo na to, da sploh ni umestno postavljati tako vprašanje oz. vsaj ne dajati nanj kakih dokončnih odgovorov ter računati z njimi, ker se zna odgovor v resnici glasiti čisto nasprotno od pobožnih želja in ker je to vprašanje, ako smo ga po nepotrebnem že načeli, še vedno samo — nerešeno vprašanje.

Gotovo že veste, za katero vprašanje gre. Gre za vprašanje odnosa naše protikomunistične borbe do Londona. Do dvojnega Londona: do Londona kot centra politike sedanjega angleškega režima in do Londona kot zatočišča tistih naših ljudi, ki so odšli s svoje rodne zemlje misleč, da se bo njena usoda odločala še kje drugje kot na njej sami. Teh dveh činiteljev pač gotovo ni treba ločiti med seboj, kajti z ozirom na popolno odvisnost raznih begunskih vlad in odborov od britanskega režima sta lahko vprašanje in odgovor istovetna.

Tisočkrat bolje bi bilo, da nismo tega vprašanja nikoli izustili, si ga nikdar niti v mislih postavili. Kajti Slovenci za svoje ravnanje pač ne odgovarjamo nikomur drugemu kakor samo svojemu narodu. Nihče drugi nas v stvareh naše usode ne more klicati na odgovornost. In edino pravilno stališče bi bilo: naj bo London tak ali drugačen, na nas, naše delo in našo borbo nima nobenega vpliva. A vendar, nekaterim se je zdelo pametneje vedno znova in znova postavljati to vprašanje in z njegovega vidika usmerjati svoje delovanje. Vsi ti, ki so to vprašanje priklicali na dan in neprestano razpihovali njegov pomen, pa dobivajo danes odgovor, kot si ga morda še sanjali niso, odgovor, ki nje same krepko tolče po zobeh.

Tak odgovor, diametralno nasproten vsem »avtentičnim« tolmačenjem in pobožnim željam naših domačih kratkovidnežev, predstavljajo radijski govori londonskega Kuharja in klavrno početje »ministra« Snoja. Naj teh dveje dejstev obrnemo kakor koli, v nobenem primeru ne zasledimo v njih kaj drugega kot to, kar resnično pomenijo. Pomenijo pa težak udarec za tiste, katerih bojno sredstvo ni bila vedno samo resnica, ki so na žalost ne samo svoje lastne, ampak tudi skupne načrte gradili na trhlo točko, na samolasten in netočen odgovor postavljenemu vprašanju. Kajti tak samolasten netočen odgovor je bilo njihovo glavno orožje in s tem, da so mu prisojali odločilno važnost, so si ga sedaj sami zbili iz rok. Ne samo to, to orožje danes služi komunizmu, ki se s pridom poslužuje trditev svojih lastnih kratkovidnih nasprotnikov.

Ne, zaman je, ničesar ublažujočega, ničesar ušesom in željam prijetnega ne moremo najti v tej aferi. Če Kuhar ne misli tako, kakor je govoril, katera moč na svetu — in še najmanj židovsko-britanski režim — bi ga mogla postaviti pred mikrofon in mu trgati besede iz ust. In če bi govoril kdo drugi pod njegovim imenom in od koder koli — kar je sicer absurd misliti — ali nima vsak hip možnosti, da to demantira, zavedajoč se, da molk pomeni soglasje? Ne, ne smemo pozabiti, da je londonski Kuhar brat Prežihovega Voranca in da je židovska politika verjetno našla v njem pripravno orodje. Kajti dasi stoje sovjetske čete pred vrati Srbije, vendar še nismo čuli srbskega politika, ki bi se tako daleč ponižal.

Naj vso zadevo pretuhtamo kakor koli, nauk, ki iz nje izhaja, je jasen. Nas more rešiti samo resnica in edino resnica. Vsaka neresnica, še tako nedolžna, se maščuje, pa čeprav bi bila samo neosnovan odgovor na nepotrebno vprašanje. Ako pa se odločimo za metodo laži, smo propadli že vnaprej, kajti v laži ne moremo nikdar biti kos komunizmu, ki je sam poosebljena laž. Morda nam je sama Previdnost na ta način dala znamenje, naj si ne utvarjamo ničesar, naj se nasprotno pripravimo na to, da se bo odgovor na vprašanje glasil drugače, kakor še misli večina.

Morda, pravilno. Kajti mi danes ne moremo vedeti, kaj bo jutri. Toda ako iz preteklosti in sedanjosti sklepamo na bodočnost, tedaj moramo reči, da ne smemo in ne moremo računati s činitelji, ki so ne le neznani, temveč, ki so vse doslej komunizmu popuščali in pomagali. In da je London vse doslej vodil in še vodi židovsko politiko, so nam dokaz Finska, Poljska, Rumunija in Bolgarija, sta nam dokaz Pariz in Varšava. Verujmo, da ne bomo sami sebi dokaz za kaj takega!

Razumljiva je težnja naše javnosti, da protikomunistično borbo postavi na čim širšo podlago, da zajame vanjo čim več zdravih sil. Toda to se ne sme zgoditi na škodo resnice. To se ne sme storiti na ta način, da dajemo na vprašanje napačen odgovor, kajti to se nam lahko — ne sedaj, ko marsikako izgubo še lahko utrpimo — temveč v najusodnejšem trenutku kruto maščuje. Sredi najtežje borbe bomo izgubili ljudi, ki smo jih pridobili z napačnimi argumenti, kajti tedaj in najbrž nič prej bodo te argumente uporabili komunisti. Prava in trdna protikomunistična skupnost se da doseči le tako, da si sličnih vprašanj sploh ne zastavljamo, da se oziramo samo nase in računamo samo s seboj. Zato ponavljamo: Ni naša naloga, da se komurkoli približujemo in dobrikamo, temveč je naloga zeslepljenih, da izpregledajo in zavzamejo naše stališče. S tem je tudi zadeva Kuhar, ki nam bodi resen opomin v tej smeri, za nas rešena.

Niti ta članek sam ne bi bil potreben, ako bi se pri nas vsi držali gornjega pravila in ne načenjali vprašanj, na katerih odločitev sploh ne moremo vplivati. Bil je zato napisan brez vsakršnih izzivalnih in napadalnih namenov zgolj s toplo željo, da bi ga razumeli vsi, ki jim je namenjen.

V. I.

Uspešna gasilska akcija je rešila trnovsko cerkev

Gasilo je 120 gasilcev — Ponoči se je ponovno vnelo tramovje, ki so ga zmetali na župnijski vrt

Ljubljana, 15. septembra

Novica o požaru v trnovski cerkvi, je šla včeraj naglo od ust do ust po Ljubljani. Kakor je že navada pri ljudski govorici, se je marsikje zataknila in spremenila. Da bi dali pravo mesto takim govoricam, smo se davi obrnili na vodjo naših požrtvovalnih poklicnih gasilcev g. ing. *Dolenca*, ki nam je ljubeznvo postregel z naslednjimi podrobnostmi o poteku požara in gasilni akciji.

Kakor pripovedujejo nekateri sosedje iz okolice trnovske cerkve, so ljudje opazili dim in kasneje plamen že kmalu po 10. Prvi telefonski klic na pomoč je dosegel poklicne gasilce šele ob 10.30. Telefonirala je s svojega telefona v Karunovi ulici št. 7. žena soboslikarja Šebenika Takoj po prvem opozorilu je bil dan vsem poklicnim gasilcem notranji alarm in ob 10.34 sta se že odpeljala iz gasilskega doma dva gasilna roja z vozovoma. Slabo minuto kasneje je odšel voz z magirusovo lestvijo.

Ko so prišli prvi poklicni gasilci na kraj požara,

so ugotovili, da je ostrešje nad kupolo že v plamenih, da se je plamen prebil skozi streho in da se vnema že vsa streha. Iz tega sledi, da so bili zelo pozno opozorjeni. Ker se podobna brezglavost opaža tudi ob drugih požarih, naj prebivalstvo v bodoče ob vsakem požaru najprej pograbi za telefonsko slušalko in pokliče na pomoč policijo ali neposredno gasilce same. Danes je to toliko lažje, saj je v vsaki hiši organizirana protiletalska zaščita in je dolžnost hišnih starešin tudi ta, da ohranijo hladno kri in takoj obveste o požarni nevarnosti gasilce. Le hitro obveščeni gasilci morejo omejiti večjo škodo.

Ugotovljeno je, da pred gasilno akcijo poklicnih gasilcev ni nihče gasil. Gasilci so morali celo čakati, da so jim odprli vrata na podstrešje po desnem stopnišču. Prav tako so šele kasneje odprli druga vrata v podstrešju. Gasilna akcija se je začela z dvema notranjima napadoma neposredno na podstrešju. Prav ta je bila najkoristnejša in je preprečila še mnogo večjo škodo. Položaj je bil za gasilce v začetku kočljiv, ker je bila vročina v notranjosti silna. Močan napad na ogenj v notranjosti pa je kmalu omejil požar. Takoj so gasilci tudi opazili, da se je požar začel na vitlju oziroma v njegovi neposredni bližini. Podstrešje je bilo pospravljeno in na njem ni bilo nobenih snovi, ki bi požar pospeševale.

Kljub temu pa se je ogenj naglo širil, ker je bilo tramovje zelo presušeno in je gorelo kakor slama. Neposredne nevarnosti za samo cerkveno notranjost ni bilo. Položaj je bil nevaren le v toliko, ker bi se mogla vneti zvonika. V tem primeru bi ne bilo mogoče napasti požar neposredno in bi se morali gasilci odmakniti. Za pospešenje in uspešnejše gašenje je vodja poklicnih gasilcev ing. Dolenc, ki je od začetka vodil vso gasilno akcijo osebno, poklical na pomoč še tretji in četrti gasilni voz in pa magirusovo lestev na konjsko vprego. Obveščene so bile tudi prostovoljne gasilske čete, od katerih so prišle na pomoč čete z Viča, iz Zgor. Šiške in Spod. Šiške. Pomoč je ponudil tudi ravnatelj tobačne tovarne, ki ima organizirano lastno gasilsko četo za svoje industrijske objekte. Tudi ta je prišla pomagat gasit. Poleg notranjega gašenja se je začelo sedaj tudi gašenje z zunanje strani s pomočjo magirusove lestve, ki je varovala desni zvonik in župnišče. Zunanja akcija je uporabila tudi manjšo raztezalno lestev, jo naslonila na župnišče in gasila gorišče z desne strani. Kljub pazljivosi se je vnel desni stolp na južni strani, vendar ne zato, ker bi ga bil dosegel plamen, temveč zaradi vročine. Na srečo je bilo tamkaj le malo lesa in je bil ogenj kmalu pogašen.

Ko je bila na tem mestu nevarnost odstranjena, se je vsa gasilna akcija osredotočila na južno stran strehe. Magirusovo lestev so prepeljali v Karunovo ulico, kjer je gorelo že podstrešje nad zakristijo. Tu je uspešno pomagal motorni voz in lestev tobačne tovarne ter magirusova lestev na konjsko vprego. Vse te gasilne akcije so bile bolj obrambnega kakor napadalnega značaja. Vendar so tudi tu napeljali cev skozi zakristijo na podstrešje, tako da so znotraj gasile tri cevi.

Ob 12. je bilo že toliko pogašeno, da so gasilci imeli zvezo z obeh strani. Povzpeli so se na streho in uničevali posamezna ognjena gnezda. Požar je vedno bolj popuščal in kmalu so posamezne gasilske čete odhajale. Zadnja je odšla ob ¾ na 14. Poklicna gasilska četa je ostala na kraju požara do 17., na pogorišču pa so stražili do 19. ure. Tu pa tam so še vedno odkrili manjša gorišča, ki so jih polivali z vodo iz veder. Opustili so stražo šele tedaj, ko so pregledali vse pogorišče in niso ugotovili nobene nevarnosti več Pri gašenju je sodelovalo skupno okoli 120 gasilcev, polovico poklicnih, polovico prostovoljnih. Delali so zelo požrtvovalno in napadali ogenj kljub temu, da so bili ponekod v življenjski nevarnosti.

Ponoči ob 2.56 so bili pa ponovno alarmirani poklicni gasilci. Tramovje, ki so ga zmetali popoldne na vrtna tla se je vnelo. Na pomoč je odšel takoj gasilski roj, ki je kmalu zatrl ogenj in se vrnil ob 3.22 nazaj.

Kaj je povzročilo požar?

Začetne govorice so širile najrazličnejše možnost. Popoldne, ko je bil glavni požar že pogašen, je začela pregledovati pogorišče komisija sestavljena iz gasilcev, policije in dveh strokovnjakov mestne elektrarne. Najprej so opazili precej nezavarovanih električnih žic na še stoječih tramovih. Napeljava je bila površna. Našli so celo več golih žic, t. j. takih, ki niso bile po predpisih napeljane skozi cevi. *Našli so tudi staljeno žico, iz česar z gotovostjo sklepajo, da je bil vzrok požara električna iskra.* Pri ogledu lestenca so ugotovili, da je bila žica na lestencu na več krajih pritrjena na samo nosilno jekleno vrv in se z njo vred navijala in odvijala na vrteno. Žica je bila mnogokje oguljena. Nosilna jeklena vrv se je na nekem mestu popolnoma razbelila in se je zato utrgala. Iz tega sklepajo, da je ogenj izbruhnil tik nad lestencem. Kratek stik je nastal bodisi na vretenu, ali v njegovi neposredni bližini. Splošno je bila po ugotovitvi preiskave vsa električna napeljava slaba.

Gasilna akcija je rešila vse, kar se je rešiti še dalo.

Strešni stol je uničen, prav tako je uničen ves skrilj, s katerim je bila cerkev pokrita. Voda je bila povsod koristno uporabljena in ni napravila nikjer večje škode. Stropna konstrukcija ni prizadeta. Kupola je nedotaknjena.

Z uspešnim nastopom gasilcev je bila trnovska cerkev v toliki meri rešena, da je bilo mogoče spravljati njeno notranjo opremo nazaj na mesta. Delo je šlo naglo izpod rok in tako je bilo mogoče, da so davi maševali v njej. Popoldne so prihajale v Trnovo trume meščanov, ki so si ogledovale pogorišče. Karunova ulica je bila do večera zaprta za promet, ker so metali s strehe na ulico ožgane, nerabne tramove.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA Telefon 22-41

Kdo je ugrabitelj in morilec filmske igralke **Binnie Casilla?**
Heinrich George v moderno režiranem filmu

Proces Casilla

Ostali igralci: **Dagny Servaes, Juta Freybe, Albert Hehn**

Predstave ob 16. in 19. uri

KINO SLOGA Tel. 27-30

Napeta kriminalna drama

Slučaj Deruga

Willy Birgel, Geraldine Katt

Predstave ob 16. in 19. uri

KINO UNION Telefon 22-21

Prekrasen alpinski velefilm

V senci gora

Attila Hörbiger, Hansi Knoteck

Predstave ob: 16. in 19.15 uri

SPORT

Nogometaši iz Novega mesta

Dve živahni tekmi med vojaškimi edinicami v dolenjski prestolnici

Novo mesto, 11. sept.

Sportna kronika dolenjske metropole je spet bogatejša za dva nogometna dogodka, ki sta ponovno nudila tukajšnjim pripadnikom oboroženih sil nekaj dobrodošle priložnosti, da so se za nekaj uric predali zdravemu razvedrilu na zelenem polju. Naj tukaj zabeležimo nekaj kratkih beležk z obeh nogometnih prireditev, ki sta bili odigrani ob precejšnjem zanimanju občinstva zadnjo nedeljo in na praznik 8. t.m. med tankovci in njihovimi tovariši — Madžari odn. domobransko enajstorico.

Tankovci—Madžari 6:2. Na precej razmehčanih tleh sta se v nedeljo pomerili med seboj moštvi tankovcev in njihovih tovarišev Madžarov. Tankovci so od vsega začetka pričeli s silnim ognjem, toda Madžari so izravnavali nasprotnikov polet z dobrimi kombinacijami, vendar jim mehka tla očitno niso bila po godu. V živahnem prenašanju igre z ene polovice na drugo se je prvi uspeh nasmejal Madžarom, ki pa so ga že minuto kasneje izravnali nepopustljivi tankovci. Pet minut za tem so izid že dvignili na 2:1 in tik pred koncem prve polovice dosegli še tretji zgoditek. Po odmoru so se Madžari znova lotili dela z vso vnemo in res — vsekakor iz enajstmetrovke — znižali razliko na 3:2, potem pa je prišlo, kar je moralo priti. Tankovci so prihajali vse bolj do besede in do zaključka še trikrat zadeli neubranljivo v črno. Izid je prišel precej nepričakovano celo za zmagovalce same, saj so se ves čas zavedali, da imajo pred seboj zelo dobrega in nevarnega nasprotnika.

Domobranci—Tankovci 2:1. Na praznik sta se v povratni tekmi srečali enajstorici domobrancev in tankovcev. Vreme je bilo prijetno hladno in kakor nalašč za nogometni sport. Sprva je kazalo, da bodo tankovci ponovili svoj nedavni uspeh, toda domobranski vratar Kriše se je držal nad vse pričakovanje. Tankovci so sicer stalno vdržali v lahki premoči, toda za dosego številčnega uspeha je bila le premajhna. V zadnjih 10 minutah pred odmorom se je tehtnica nagnila v korist domobrancev. Pravilnemu vodilnemu golu je sledil v kratkem razmaku še drugi gol iz enajstmetrovke in v kabine sta odšli moštvi z izidom 2:0 za domobrance. Tudi v drugi polovici igre so tankovci še zmerom računali na uspeh, toda mnogo njihovih prodorov je ostalo neizkoriščenih. Nekaj kočljivih situacij so domobranci razčistili po sreči, nemalo pred koncem pa so tankovci le spravili v mrežo svoj edini in častni zgoditek. Tako so se domobranci z enakim izidom oddolžili za svoj nedavni neuspeh istemu nasprotniku. S sodnikom te tekme del gledalcev ni bil zadovoljen.

Obe tekmi sta pritegnili za tukajšnje razmere razveseljivo število gledalcev, ki sta jim bila oba sportna dogodka gotovo prijetna sprememba v vsakdanjem življenju.

— *Nemca Heinz in Syring v dobri formi.* Na lahkoatletskem tekmovanju v Wilhelmshavnu je uspelo nemškemu metalcu kladiva Karlu Heinu več dobrih metov kladiva. Najboljša znamka je znašala celo 55,56 m, s katero je izboljšal letošnji najboljši uspeh Storcha, ki je šele pred nekaj dnevi prišel do daljave 55.48 m. — V teku na 10.000 m je zmagal Max Syring v času 31:36 ter s tem dosegel letošnji najboljši nemški uspeh na taki progi. Na drugem mestu je bil Friedrich, ki je dosegel dobrih 31:37,2.

Iz zbora nogometnih sodnikov

(Službena objava)

Za jutrišnje tekme delegiram naslednje gg. sodnike: ob 10.: Mladika—Žabjak in ob 11. Ljubljana—Vič (obe tekmi po 2× 30 minut), g. Safošnik Rajko; dalje ob 14.: Žabjak—Iztok, g. Pušenjak; ob 15.30: Ljubljana—Vič, g. Dolinar; ob 17.: Hermes—Mladika-Korotan, g. Kos. Predsednik.

Gornja objava kaže brez posebne napovedi, da se bo jutri začel medklubski nogometni turnir za 25 žog, darilo tv. Mergenthaler, na katerem bo na prvi termin — tekmovanje bo zavzelo vsega 5 nedelj — nastopilo 6 ljubljanskih enajstoric, med njimi tudi tri najvidnejše: Ljubljana, Hermes in Iztok. Na prireditev se bomo še povrnili v jutrišnji številki.

Za Socialno pomoč

Iz pisarne odbora za »Socialno pomoč« smo prejeli:

»Socialna pomoč« je prejela prispevek 200 lir v poravnalni zadevi med dentistom g. Joškom Bevcem in g. Ivanom Gorencem.

Za informacije glede »Socialne pomoči« kličite: 32-92 in 39-01! Prostori »Socialne pomoči« so na Gosposvetski cesti 2-I. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Socialna pomoč — ček. račun 16.580«!

Drobne zanimivosti

Prva moška krojačica v Nemčiji, ki je nedavno opravila mojstrski izpit, je gdčna Elizabeta Kretschnerjeva iz Wiesbadna. Prestala je triletno učno dobo, stara je 24 let in je izpite opravila z odliko. Vsekakor je bilo pred sedanjo vojno v Nemčiji nad pol milijona krojačev, od tega skoraj polovica za damsko stroko. Kar je bilo v tej stroki zaposlenih žensk ,so bile izključno šivilje za dame. V vojni pa se zelo kaže potreba, da se ženske posvetijo moškemu krojaštvu, zato je Elizabeta Kretschnerjeva dala dober zgled.

24 žrtev neprevidnosti. Nemški listi poudarjajo, da so ljudje še vedno premalo oprezni ob času alarmov in letalskih napadov. Dogajajo se primeri, ko prebivalstvo, čim kakšen sestreljeni bombnik trešči na tla, privro na kraj nesreče, ker ne računajo s tem, da lahko nastanejo zanje hude posledice. Nedavno je padel na tla teroristični bombnik ter je pri tem ubil 24 radovednežev, 10 nadaljnjih pa hudo poškodoval. Sestreljenim bombnikom se ne sme nihče približati, pač pa je treba o tem vselej obvestiti najbližjo vojaško ali policijsko postojanko.

Naročite se na romane »DOBRE KNJIGE«!

†

Umrl je naš ljubljeni

MILAN ŽELEZNIK

Pogreb bo v soboto, 16. t. m. ob 3. uri popoldne z žal. kapele sv. Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 15. septembra 1944.

ŽALUJOČI OSTALI

Zahvala

Za vse dokaze iskrenega sočustvovanja ob bridki izgubi naše ljubljene mame, stare mame, tete in tašče, gospe

Frančiške Schley

roj. RESCH

izrekamo našo najtoplejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, gg. zdravnikom, čč. sestram »Jožefišča« za skrbno nego, vsem darovalcem cvetja ter vsem, ki so drago pokojnico spremili na njeni poslednji poti.

Ljubljana, Celje, Kranj,
dne 15. septembra 1944.

DR. FRANC SCHLEY
V IMENU SORODSTVA

Zahvala

Zahvaljujemo se za izraženo sožalje, poklonitev cvetja in spremstvo na zadnji poti mojega moža, gospoda

Trbovca Gustava

Posebna zahvala finančni kontroli in gg. pevcem, čč. duhovščini in gg. zdravnikom prsnega oddelka za lajšanje trpljenja in čč. sestram za postrežbo.

Ljubljana, 16. septembra 1944.

GLOBOKO ŽALUJOČA ŽENA

Schriftleiter • Urejuje: Davorin Ravljen — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag • Za konsorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich • Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Volčič